

KATOLISEN KIRKON KATEKISMUS

LIBRERIA EDITRICE VATICANA

Kansilehden logo on piirretty Domitillan katakombissa sijaitsevan, 200-luvulta peräisin olevan kristillisen hautakiven kuvan mukaan. Kristityt käyttivät tätä alkupe-
rältään oletettavasti pakanallista kuvaa paimenten elämästä symbolisoimaan sitä
lepoa ja autuutta, jonka kuolleet saavuttavat iankaikkisessa elämässä.

Tämä kuva viittaa myös siihen, mikä on luonteenomaista tälle katekismukselle:
Kristus, hyvä paimen, johtaa ja vartioi uskoviaan (lammas) auktoriteetillaan (pai-
mensauva), vetää heitä puoleensa harmonisella totuudella (huilu) ja antaa heidän
levätä ”elämän puun” varjossa, hänen ristinsä, joka avaa paratiisin portit.

*Libreria Editrice Vaticana omnia sibi vindicat iura. Sine eiusdem licentia scripto
data nemini liceat hunc Catechismum denuo imprimere aut in aliam linguam
vertere.*

Latinalainen teksti: Copyright 1997 – Libreria Editrice Vaticana,
Città del Vaticano.

Suomalainen teksti: Copyright 2005 – Katolinen tiedotuskeskus,
Pyhän Henrikin aukio 1, 00140 Helsinki, sekä Libreria Editrice Vaticana.

Toinen painos

ISBN 952-9627-37-0

Painopaikka: Bookwell Oy, Porvoo 2011

KOLMAS LUKU

YHTEYTTÄ PALVELEVAT SAKRAMENTIT

1533. Kaste, vahvistus ja eukaristia ovat kristillisen initiaation sakramentit. Ne laskevat perustan Kristuksen kaikkien opetuslasten yhteiselle kutsumukselle pyhyyteen ja viemään evankeliumi maailmaan. Ne antavat välttämättömät armot, jotta kristityt voisivat elää Pyhän Hengen mukaisesti tässä elämässä, pyhiinvaelluksella ikuiseen isänmaahan. 1212

1534. Kaksi muuta sakramenttia, pappeus ja avioliitto, on tarkoitettu palvelemaan toisten pelastumista. Ne edistävät myös sakramentin vastaanottajan omaa pelastumista, mutta se tapahtuu toisiin kohdistuvan palvelemisen kautta. Ne välittävät erityisen tehtävän kirkossa ja palvelevat Jumalan kansan rakentumista.

1535. Näissä sakramenteissa ne, jotka kasteen ja vahvistuksen kautta on jo *vihitty*¹ kaikkien uskovien yhteiseen pappeuteen, voivat saada vielä erityisiä *vihkimyksiä*. Ne, jotka saavat pappeuden sakramentin, ”*vihitään* Kristuksen nimessä paimentamaan kirkkoa Jumalan sanalla ja armolla”.² Myös ”kristityt aviopuolisot vahvistetaan ja ikään kuin *vihitään* erityisellä sakramentilla oman säätynsä tehtäviin ja arvoon”.³ 784

Kuudes artikkeli

VIHKIMYKSEN SAKRAMENTTI

1536. Vihkimys on sakramentti, jonka kautta kirkossa harjoitetaan Kristuksen apostoleilleen uskomaa lähetystehtävää aikojen loppuun asti. Se on siis apostolisen palveluviran sakramentti. Se käsittää kolme astetta: piispuuden, pappeuden ja diakonaatin. 860

(Kristuksen perustama apostolinen virka ja sen tehtävä, katso nrot 874–896. Tässä käsitellään vain sitä sakramentaalista tapahtumaa, jossa tämä palveluvirka annetaan eteenpäin.)

¹ vrt. Vatikaanin II kirk.kok., kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 10.

² sama, 11.

³ Vatikaanin II kirk.kok., pastoraalikonstituutio *Gaudium et spes*, 48.

I Miksi tästä sakramentista käytetään sanaa *ordo* (ordinaatio)?

1537. Antiikin Roomassa sana *ordo* tarkoitti kansalaisten, ennen kaikkea hallitsevan luokan siviilioikeudellisia ryhmiä. *Ordinaatio* merkitsee jäseneksi ottoa *ordoon*. Kirkossa on ryhmiä, joita traditio pyhään Raamattuun liitetyen⁴ vanhastaan kutsuu kreikaksi sanalla *taxeis*, latinaksi *ordines*. Niinpä liturgiassa käytetään käsitteitä *ordo episcoporum*, *ordo presbyterorum* ja *ordo diaconorum*. Muistakin ryhmistä käytetään sanaa *ordo* kuten katekumeneista, neitsyistä, aviopuolisoista ja leskistä... 922, 923, 1631

1538. Jäseneksi ottaminen johonkin tällaiseen kirkolliseen ryhmään tapahtui riitillä, jota kutsuttiin *ordinaatioksi*; tämä liturginen ja uskonnollinen akti saattoi olla vihkimys, siunaus tai sakramentti. Nykyisin sanaa *ordinaatio*, vihkimys, käytetään yksinomaan sakramentaalisesta toimituksesta, jossa joku liitetään piispojen, pappien tai diakonien *ordoon*. Se on enemmän kuin pelkkä yhteisön suorittama vaali, määräys, delegointi tai virkaan asettaminen, sillä se antaa Pyhän Hengen lahjan, joka valtuuttaa harjoittamaan ”pyhää valtaa”, *sacra potestas*,⁵ joka voi tulla vain Kristukselta itseltään hänen kirkkonsa kautta. Ordinaatiota kutsutaan myös *konsekraatioksi*, vihkimykseksi, sillä se merkitsee, että Kristus itse erottaa ja asettaa vihittävän kirkkonsa palvelukseen. Tämän konsekraation näkyvinä merkkeinä ovat piispan suorittama *kätten päällepaneminen* ja vihkimisrukous. 875, 699

II Vihkimyksen sakramentti pelastuksen taloudenhoidossa

PAPPEUS VANHASSA LIITOSSA

1539. Jumala teki valitun kansan ”pappisvaltakunnaksi” ja ”pyhäksi kansaksi” (2 Moos. 19:6).⁶ Kuitenkin Jumala valitsi Israelin kansan keskuudesta yhden sen kahdestatoista heimosta, Leevin heimon, ja erotti sen liturgiiseen palvelukseen.⁷ Jumala itse oli Leevin heimon perintöosa.⁸ Alusta asti vanhan liiton pappeuden on pyhittänyt erityinen riitti.⁹ Siinä papit asetettiin ”edustamaan ihmisiä, tuomaan Jumalalle lahjoja ja uhreja syntien sovittamiseksi”.¹⁰

1540. Tämä pappeus, joka asetettiin julistamaan Jumalan sanaa¹¹ ja palauttamaan yhteyden Jumalaan uhrien ja rukousten kautta, ei kuitenkaan kyennyt saamaan aikaan pelastusta, koska sen täytyi lakkaamatta toistaa samat

⁴ vrt. Hepr. 5:6; 7:11; Ps. 110:4.

⁵ vrt. Vatikaanin II kirkkokok., kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 10.

⁶ vrt. Jes. 61:6.

⁷ vrt. 4 Moos. 1:48–53.

⁸ vrt. Joos. 13:33.

⁹ vrt. 2 Moos. 29:1–30; 3 Moos. 8.

¹⁰ vrt. Hepr. 5:1.

¹¹ vrt. Mal. 2:7–9.

uhrit, jotka siis eivät voineet tuottaa lopullista pyhittymistä.¹² Sen oli toteutettava vasta yksin Kristuksen uhri. 2099

1541. Kirkon liturgia näkee kuitenkin Aaronin pappeuden ja leeviläisten palveluviran samoin kuin seitsemänkymmenen ”vanhimman” asettamisen esihahmoina¹³ uuden liiton vihitystä pappeudesta. Niinpä kirkko latinalaisessa riituksessaan rukoilee piispaksivihkimisen vihkimisrukouksessa:

”Herramme Jeesuksen Kristuksen Jumala ja Isä ... armosi sanalla sinä säädit kirkosi elämän ja järjestyksen. Jo alussa sinä valitsit Abrahamin jälkeläiset omaisuuskansaksesi ja asetit hallitsijoita ja pappeja johtamaan kansaasi etkä jättänyt pyhäkköäsi vaille palvelijoita ...”¹⁴

1542. Papiksivihkimisessä kirkko rukoilee:

”Herra, pyhä Isä ... jo vanhan liiton aikana tulivat moninaisiksi sinun palveluksesi pyhien salaisuuksien tehtävät. Sinä asetit Mooseksen ja Aaronin johtamaan ja pyhittämään kansaasi ja valitsit alemman arvoasteen miehiä heidän kumppaneikseen ja auttajikseen. Niinpä sinä autiomaassa annoit seitsemällekymmenelle viisaalle miehelle Mooseksen henkeä ja ... sinä vuodatit Aaronin poikiin heidän isänsä pappeuden runsauden.”¹⁵

1543. Ja diakoniksivihkimisen vihkimisrukouksessa kirkko tunnustaa:

”Kaikkivaltias Jumala ... sinä rakennat ja laajennat kirkkoasi ja asetat sitä varten kolmiasteisen palveluvirkasi. Alussa sinä valitsit Leevin pojat palvelemaan tempelissä ja annoit heille siunauksen perinnön ikiajoiksi.”¹⁶

KRISTUKSEN AINUTKERTAINEN PAPPEUS

1544. Kaikki vanhan liiton pappeuteen sisältyvät ennakoivat piirteet saavat täyttymyksensä Jeesuksessa Kristuksessa, ainoassa välittäjässä Jumalan ja ihmisten välillä (1 Tim. 2:5). Kristillinen traditio pitää Melkisedekiä, ”Korkeimman Jumalan pappia” (1 Moos. 14:18), ennuskuvana Kristuksen pappeudesta, Kristuksen, joka on ”ylimmäinen pappi Melkisedekin järjestyksen mukaan” (Hepr. 5:10; 6:20), ”pyhä, viaton ja tahraton” (Hepr. 7:26) ja joka on ”yhdellä ainoalla uhrilla tehnyt pysyvästi täydellisiksi ne, jotka pyhittäään” (Hepr. 10:14), toisin sanoen, hänen yhden ainoan ristinuhrinsa kautta. 874

1545. Kristuksen lunastuskuolema on yksi ja ainoa, ja se toteutettiin kerta kaikkiaan. Ja kuitenkin se tulee kirkon eukaristisessa uhrissa läsnäolevaksi. Sama pätee Kristuksen yhteen ainoaan pappeuteen nähden: palveluviran

¹² vrt. Hepr. 5:3; 7:27; 10:1–4.

¹³ vrt. 4 Moos. 11:24–25.

¹⁴ *De Ordinatione Episcopi*, 47. Pontificale Romanum.

¹⁵ *De Ordinatione presbyterorum*, 159. Pontificale Romanum.

¹⁶ *De ordinatione diaconorum*, 207. Pontificale Romanum.

pappeus tekee sen läsnäolevaksi ilman, että sen ainutkertaisuus siitä kärsisi. ”Ja siitä syystä Kristus yksin on tosi pappi, kaikki muut ovat hänen palvelijoitaan.”¹⁷ 1367, 662

KAKSI TAPAA OLLA OSALLINEN KRISTUKSEN AINUTKERTAISESTA PAPPEUDESTA

1546. Kristus, ylimmäinen pappi ja ainoa välimies, on tehnyt kirkkonsa ”kuningassuvuksi ja papeiksi Jumalalle, Isälleen”.¹⁸ Uskovien koko yhteisö on siis papillinen yhteisö. Uskovat harjoittavat kasteeseen perustuvaa pappeuttaan siten, että jokainen osallistuu oman kutsumuksensa mukaisesti Kristuksen, papin, profeetan ja kuninkaan, tehtävään. Kasteen ja vahvistuksen sakramenteissa uskovat ”vihitään pyhäksi papistoksi”.¹⁹ 1268

1547. Piispojen ja pappien palveluviran pappeus eli hierarkkinen pappeus ja kaikkien uskovien yhteinen pappeus ovat ”omalla erityisellä tavallaan osallisia Kristuksen ainoasta pappeudesta”²⁰ ja ”ovat läheisessä suhteessa toisiinsa”, mutta eroavat kuitenkin toisistaan olemukseltaan.²¹ Missä mielessä? Kun uskovien yhteinen pappeus toteutuu kasteen armon avautumisena, uskon, toivon ja rakkauden elämänä, Pyhän Hengen mukaisena elämänä, palveluviran pappeus puolestaan palvelee tätä yhteistä pappeutta. Sen tehtävä on saada kasteen armo kehittymään kaikissa kristityissä. Se on eräs niistä *keinoista*, joilla Kristus lakkaamatta rakentaa ja johtaa kirkkoaan. Siitä syystä se annetaan eteenpäin erityisen sakramentin, papiksivihkimisen sakramentin välityksellä. 1142, 1120

KRISTUKSEN, PÄÄN, PERSONASSA ...

1548. Virkaan vihityn kirkollisessa palvelutehtävässä Kristus itse on kirkossaan läsnä ruumiinsa päänä, laumansa paimenena, lunastusuhrin ylipappina ja totuuden opettajana. Kirkko ilmaisee sen sanomalla, että pappi toimii vihkimyksen sakramentin perusteella *Kristuksen, Pään, persoonassa* (in persona Christi Capitis).²² 875, 792

”Tämän saman papin, Jeesuksen Kristuksen, pyhää persoonaa edustaa todellisesti hänen palvelijansa. Papiksivihkimisessä ylimmäisen papin kaltaiseksi tulleenä hänellä on valta toimia itse *Kristuksen voimassa ja persoonassa* (virtute ac persona ipsius Christi)”.²³

¹⁷ pyhä Tuomas Akvinolainen, *Commentarium in epistolam ad Hebraeos*, c.7, lect. 4.

¹⁸ vrt. Ilm. 1:6; 5:9–10; 1 Piet. 2:5,9

¹⁹ Vatikaanin II kirkkokok., kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 10.

²⁰ Vatikaanin II kirkkokok., kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 10.

²¹ sama, 10,

²² vrt. sama, 10; 28; pastoraalikonstituutio *Sacrosanctum Concilium*, 33; dekreetti piispojen paimenvirasta, *Christus Dominus*, 11; dekreetti pappeudesta, *Presbyterorum ordinis* 2; 6.

²³ Pius XII, ensyklika *Mediator Dei*.

”Kristus on koko pappeuden lähde; sillä vanhan liiton pappi oli hänen esihahmonsa. Mutta uuden liiton pappi toimii Kristuksen persoonassa.”²⁴

1549. Vihkimykseen perustuvan palveluviran hoidossa erityisesti piispojen ja pappien viran kautta tulee Kristuksen läsnäolo kirkon päänä uskovien yhteisössä näkyväksi.²⁵ Pyhän Ignatios Antiokialaisen kauniin ilmaisun mukaan piispa on *typos tou Patros*, kuin Isän Jumalan elävä kuva.²⁶ 1142

1550. Tätä Kristuksen läsnäoloa virkaan vihityssä ei pidä ymmärtää niin, että hän olisi turvassa kaikilta inhimillisiltä heikkouksilta: vallanhalulta, erehdyksiltä, jopa synniltä. Pyhän Hengen voima ei suojele samassa määrin virkaan vihittyjen kaikkia tekoja. Vaikka sakramentteihin sisältyy se takuu, että ei edes jakajan syntisyys voi estää sakramentin armoa kantamasta hedelmää, on monia muita toimia, joihin virkaan vihityn inhimillisyys jättää jälkiä, jotka eivät aina ole merkkejä uskollisuudesta evankeliumille ja jotka sen vuoksi voivat vahingoittaa kirkon apostolista hedelmällisyyttä. 896, 1128, 1584

1551. Tämä pappeus on *palvelemisen* virka. ”Tämä tehtävä, jonka Herra uskoi kansansa paimenille, on todellista *palvelemista*”.²⁷ Se on olemassa yksinomaan Kristusta ja ihmisiä varten. Se on täysin riippuvainen Kristuksesta ja hänen ainutkertaisesta pappeudestaan ja se on asetettu ihmisten ja kirkon yhteisön hyödyksi. Vihkimyksen sakramentti välittää ”pyhän vallan”, joka ei ole mikään muu kuin Kristuksen valta. Tätä auktoriteettia on siis harjoitettava Kristuksen esikuvan mukaan; rakkaudesta hän teki itsensä viimeiseksi ja kaikkien palvelijaksi.²⁸ ”Herra on sanonut selkeästi, että hänen laumastaan huolehtiminen on rakkautta häntä itseään kohtaan”.²⁹ 876, 1538, 608

”... KOKO KIRKON NIMISSÄ”

1552. Palveluviran pappeuden tehtävä ei ole ainoastaan edustaa Kristusta, kirkon päätä, kokoontuneelle seurakunnalle, tämä pappeus toimii koko kirkon nimissä myös osoittaessaan kirkon rukouksen Jumalalle³⁰ ja ennen kaikkea uhratessaan eukaristisen uhrin.³¹

²⁴ pyhä Tuomas Akvinolainen, *Summa theologiae*, III, 22, 4.

²⁵ vrt. Vatikaanin II kirk.kok., kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 21.

²⁶ vrt. pyhä Ignatios Antiokialainen, *Epistula ad Trallianos*, 3, 1: SC 10bis, 96; *Epistula ad Magnesios* 6,1:SC 10bis, 84.

²⁷ Vatikaanin II kirk.kok., kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 24.

²⁸ vrt. Mark. 10:43–45; 1 Piet. 5:3.

²⁹ pyhä Johannes Khrysostomos, *De sacerdotio*, 2, 4: PG 48, 635; vrt. Joh. 21:15–17.

³⁰ vrt. Vatikaanin II kirk.kok., liturgiakonstituutio *Sacrosanctum Concilium*, 33.

³¹ vrt. Vatikaanin II kirk.kok., kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 10.

1553. ”Koko kirkon nimissä” ei tarkoita sitä, että papit ovat yhteisön valtuutettuja. Kirkon rukousta ja uhria ei voi erottaa Kristuksen, kirkon pään, rukouksesta ja uhrista. Kyse on aina siitä jumalanpalveluksesta, jonka Kristus toimittaa kirkossaan ja sen kautta. Koko kirkko, Kristuksen ruumis, ruokoilee ja kantaa itsensä uhriksi ”hänen kauttaan, hänen kanssaan ja hänessä” Pyhän Hengen yhteydessä Jumalalle, Isälle. Koko ruumis, *pää ja jäsenet*, ruokoilee ja uhraa itsensä. Siksi niitä, joilla on tässä ruumiissa erityisellä tavalla palveluvirka, ei nimitetä vain Kristuksen palvelijoiksi, vaan myös kirkon palvelijoiksi. Palveluviran pappeus edustaa Kristusta, ja siksi se voi edustaa kirkkoa. 795

III Vihkimyksen sakramentin kolme astetta

1554. ”Näin siis Jumalan säätämiä kirkollisia virkoja hoitavat eri vihkimysten perusteella ne, joita jo ammoisista ajoista on kutsuttu piispoiksi, papeiksi ja diakoneiksi”.³² Katolinen oppi, jota ilmaisevat liturgia, opetusvirka ja kirkon pysyvä käytäntö, tuntee kaksi Kristuksen pappeuteen osallistumisen papillista astetta: piispuuden ja pappeuden. Diakonaatin tehtävä on auttaa ja palvella näitä. Siitä syystä ilmaisu ”sacerdos” tarkoittaa nykyisessä kielenkäytössä piispoja ja pappeja, mutta ei diakoneja. Katolinen oppi opettaa kuitenkin, että nämä kolme astetta – pappeuden asteet (piispuus ja pappeus) ja palvelemisen aste (diakonaatti) – annetaan sakramentaalisessa aktissa, jota kutsutaan vihkimykseksi, eli vihkimyksen sakramentissa. 1536, 1538

”Kaikkien on kunnioitettava diakoneja kuin Jeesusta Kristusta, samoin piispaa kuin Isän kuvaa, pappeja taas kuin Jumalan neuvostoa ja apostolien yhteisöä. Ilman näitä ei voida puhua kirkosta”.³³

PIISPAKSI VIHKIMINEN – VIHKIMYKSEN SAKRAMENTIN TÄYTEYS

1555. ”Eri virkojen joukossa, joita kirkossa alusta alkaen on hoidettu, on tradition todistuksen mukaan ensimmäisellä sijalla niiden virka, joilla piispuuteen asetettuina on alusta alkaen viran katkeamattomana jatkuvan succession perusteella hallussaan apostolisen siemenen edelleen antaminen.”³⁴ 861

1556. ”Ylevän tehtävänsä täyttämiseksi apostolit saivat Kristukselta Pyhän Hengen erityisen vuodatuksen ja he antoivat käten päällepanemisen kautta työtovereilleen tämän hengellisen lahjan, joka piispaksivihkimisissä on välittynyt meille saakka.”³⁵ 862

³² vrt. Vatikaanin II kirk.kok., kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 28.

³³ pyhä Ignatios Antiokialainen, *Epistula ad Trallianos*, 3, 1: SC 10bis, 96.

³⁴ Vatikaanin II kirk.kok., kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 20.

³⁵ sama, 21.

1557. Vatikaanin II kirkolliskokous opettaa, ”että piispaksi vihkimisessä annetaan *viran sakramentin täyteys*. Sitä nimitetäänkin kirkon liturgisessa kielenkäytössä ja kirkkoisien selityksissä ylimmäksi pappeudeksi ja pyhän viran täyteydeksi”.³⁶

1558. ”Pyhittämistehtävän ohella piispaksi vihkiminen välittää myös opettamis- ja johtamistehtävät ... On selvää, että käten päällepanemisella ja vihkimissanoilla annetaan Pyhän Hengen armo ja painetaan sieluun pyhä sinetti sillä tavoin, että piispat erityisellä ja näkyvällä tavalla osallistuvat itsensä Kristuksen, paimenen ja ylimmäisen papin tehtäviin ja toimivat hänen persoonassaan, (*in eius persona agent*)”.³⁷ ”Siksi piispoista on tullut heille välitetyn Pyhän Hengen kautta uskon tosia ja autenttisia opettajia, ylimmäisiä pappeja ja paimenia”.³⁸ 895, 1121

1559. Piispainkollegion jäseneksi tullaan ”sakramentaalisessa vihkimyksessä ja olemalla hierarkkisessa yhteydessä kollegion päähän ja sen jäseniin”.³⁹ Episkopaatin *kollegiaalinen* luonne ja olemus käyvät ilmi mm. kirkon vanhasta tavasta, että uutta piispaa vihittäessä vihkimiseen osallistuu useita piispoja.⁴⁰ Piispan pätevään vihkimiseen tarvitaan nykyisin Rooman piispan erityinen toimenpide, koska hän on kokonaiskirkossa osakirkkojen keskinäisen yhteyden korkein näkyvä side ja samalla niiden vapauden takaaja. 877, 882

1560. Kristuksen sijaisena jokaisella piispalla on paimenvirka hänelle uskottussa osakirkossa; mutta samalla hänen tulee kollegiaalisesti *kantaa huolta kaikista osakirkoista* veljellisessä yhteydessä toisten piispojen kanssa. ”Joskin jokainen yksittäinen piispa varsinaisesti on paimen vain siinä osassa laumaa, joka hänelle on uskottu, hän apostolien laillisena seuraajana on jumalallisen asetuksen ja käskyn kautta vastuussa kirkon apostolisesta tehtävästä yhdessä muiden piispojen kanssa”.⁴¹ 833, 886

1561. Edellä sanottu selittää, miksi piispan viettämällä eukaristialla on aivan erityinen merkitys. Siinä tulee ilmi kirkko, joka on kokoontunut alttarin ympärille sen johdolla, joka kuvaa näkyvästi Kristusta, Hyvää Paimenta ja kirkon päätä.⁴² 1369

³⁶ Vatikaanin II kirk.kok., kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 21.

³⁷ sama, 21.

³⁸ Vatikaanin II kirk.kok., dekreetti piispojen paimenvirasta, *Christus Dominus*, 2.

³⁹ Vatikaanin II kirk.kok., kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 22.

⁴⁰ vrt. sama, 22.

⁴¹ Pius XII, ensyklika *Fidei donum*; Vatikaanin II kirk.kok., kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 23; dekreetti piispojen paimenvirasta, *Christus Dominus*, 4; 36; 37; lähetysdekreetti *Ad gentes* 5; 6; 38.

⁴² vrt. Vatikaanin II kirk.kok., liturgiakonstituutio *Sacrosanctum Concilium*, 41; kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 26.

PAPPIEN – PIISPOJEN AVUSTAJIEN – VIHKIMINEN

1562. ”Kristus, jonka Isä pyhitti ja lähetti maailmaan, on apostoleiden kautta tehnyt heidän seuraajansa, piispat, osallisiksi omasta vihkimyksestään ja tehtävästään. Piispat puolestaan ovat laillisesti siirtäneet oman palvelutehtävänsä hoitoa eri asteisesti kirkon eri jäsenille.”⁴³ ”Piispojen palvelutehtävä on alisteisesti siirretty papeille, jotta he pappeuden säätyyn korotettuina olisivat Kristuksen apostoleille antaman lähetystehtävän täyttäjiä, *piispakunnan työtovereita*.”⁴⁴

1563. ”Koska pappien virka on yhteydessä piispanvirkaan, se on osallinen siitä vallasta, jolla Kristus itse rakentaa, pyhittää ja hallitsee ruumistaan. Siksi palveluviran pappeus edellyttää kristillisen initiaation sakramenttien vastaanottamista, mutta se annetaan omalla erityisellä sakramentilla, jossa papit Pyhän Hengen voitelun kautta merkitään erityisellä merkillä (character) ja he tulevat Kristuksen, Papin, kaltaisiksi niin että he voivat toimia Kristuksen, Pään, persoonassa.”⁴⁵ 1121

1564. ”Vaikka papeilla ei olekaan pappeuden koko täyteyttä ja oman papillisen valtansa käyttämisessä he ovat riippuvaisia piispoista, heidät kuitenkin on liitetty piispoihiin pappeuden kunniaa, ja vihkimyksen sakramentin kautta heidät on pyhitetty Kristuksen, ylimmäisen ja iankaikkisen papin,⁴⁶ esikuvan mukaan saarnaamaan uskovalle evankeliumia, kaitsemaan heitä sekä toimittamaan jumalanpalvelusta *uuden liiton todellisina pappina*.”⁴⁷ 611

1565. Vihkimyksen sakramentin perusteella papit osallistuvat siihen maailmanlaajuiseen lähetystehtävään, jonka Kristus on uskonut apostoleille. ”Hengen lahja, jonka papit ovat vastaanottaneet vihkimyksessään, valmistaa heitä, ei johonkin rajoitettuun ja supistettuun, vaan laajuudeltaan universaaliseen pelastuksen lähetystehtävään ’aina maan ääriin saakka’ (Apt. 1:8)”,⁴⁸ niin että he ”koko sielustaan ovat valmiit julistamaan evankeliumia kaikkialla”.⁴⁹ 849

1566. ”Ennen kaikkea he hoitavat pyhää virkaansa eukaristian vietossa eli uskovien kokoontumisessa eukaristian viettoon (*synaksis*), jossa he toimivat Kristuksen persoonassa, julistavat hänen salaisuuttaan ja yhdistävät uskovien rukoukset heidän Päämiehensä uhriin. Messu-uhrissa he Herran tuloon asti tekevät läsnäolevaksi ja soveltavat uskoviin uuden liiton ainoaa uhria eli

⁴³ Vatikaanin II kirkkok., kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 28.

⁴⁴ Vatikaanin II kirkkok., dekreetti pappeudesta, *Presbyterorum ordinis*, 2.

⁴⁵ Vatikaanin II kirkkok., dekreetti pappeudesta, *Presbyterorum ordinis*, 2.

⁴⁶ vrt. Hepr. 5:1–10; 7:24; 9:11–28.

⁴⁷ Vatikaanin II kirkkok., kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 28.

⁴⁸ Vatikaanin II kirkkok., dekreetti pappeudesta, *Presbyterorum ordinis*, 10.

⁴⁹ Vatikaanin II kirkkok., dekreetti pappiskasvatuksesta, *Optatam totius*, 20.

Kristuksen kertakaikkista uhria, jossa hän uhraa itsensä Isälle tahrattomana uhrikaritsana”.⁵⁰ Tästä ainoasta uhrista heidän koko papillinen palveluksensa ammentaa voimansa.⁵¹ 1369, 611

1567. ”Papit muodostavat piispojen yhteisön ymmärtäväisinä yhteistyökumppaneina ja sen apuna ja työvälineinä ja Jumalan kansan palvelemiseen kutsuttuina yhdessä piispansa kanssa yhden papillisen yhteisön (*presbyteriumin*), jolla on monenlaisia tehtäviä. Jokaisessa paikassa, missä on uskovien yhteisö, papit tekevät tietyllä tavalla läsnäolevaksi piispan, johon he luottavin mielin ja alttiisti ovat liittyneet ja ottavat osaltaan kantaakseen hänen tehtäviään ja huolenpitoaan ja toteuttavat niitä jokapäiväisessä sielunhoitotyössään.”⁵² Papit voivat toteuttaa palvelutehtävänsä vain piispasta riippuvaisina ja yhteydessä häneen. Kuuliaisuuden lupaus, jonka he antavat piispalle vihkimyksessään, ja piispan rauhansuudelma vihkimisliturgian lopulla ovat merkki siitä, että piispa katsoo heidät avustajikseen, pojikseen, veljikseen ja ystävikseen ja että he ovat siitä syystä velvolliset osoittamaan häntä kohtaan rakkautta ja kuuliaisuutta. 1462, 2179

1568. ”Papit, jotka vihkimyksen kautta ovat tulleet papiston jäseniksi, ovat kaikki keskenään sakramentaalisen veljeyden kautta toisiinsa läheisesti liitettyjä. Mutta koska heidät on otettu yhden hiippakunnan palvelukseen paikallisen piispan alaisuudessa, he hiippakunnan tasolla muodostavat aivan erityisesti yhden pappisyhteisön”,⁵³ jonka ykseys saa näkyvän liturgisen ilmaisun siinä tavassa, että papiksivihkimisen riitissä myös papit panevat piispan jälkeen kätensä vastavihityn päälle. 1537

DIAKONIEN VIHKIMINEN – ”PALVELEMAAN”

1569. ”Hierarkian alemmalla asteella ovat diakonit, joille toimitetaan käten päällepaneminen ’ei pappetta, vaan palvelemista varten’”.⁵⁴ Diakonien vihkimiseksi ainoastaan piispa tekee käten päällepanemisen ja osoittaa siten, että diakoni on liitetty erityisesti piispaan tämän ”diakonisisissa tehtävissä”.⁵⁵

1570. Diakonit ovat erityisellä tavalla osallisia Kristuksen lähetystehtäväs-
tä ja armosta.⁵⁶ Vihkimyksen sakramentti painaa heihin *sinetin*, character, jota mikään ei voi hävittää, ja se muovaa heidät Kristuksen kaltaisiksi, joka on tullut kaikkien ”diakoniksi” eli palvelijaksi.⁵⁷ Diakonien tehtävänä on

⁵⁰ Vatikaanin II kirkkokonstituuutio *Lumen gentium*, 28.

⁵¹ vrt. Vatikaanin II kirkkokonstituuutio, dekreetti pappudesta, *Presbyterorum ordinis*, 2.

⁵² Vatikaanin II kirkkokonstituuutio *Lumen gentium*, 28.

⁵³ Vatikaanin II kirkkokonstituuutio, dekreetti pappudesta, *Presbyterorum ordinis*, 8.

⁵⁴ Vatikaanin II kirkkokonstituuutio *Lumen gentium*, 29; dekreetti piispan paimenvirasta, *Christus Dominus*, 15.

⁵⁵ vrt. pyhä Hippolytos Roomalainen, *Traditio apostolica*, 8.

⁵⁶ vrt. Vatikaanin II kirkkokonstituuutio *Lumen gentium*, 41; lähetysdekreetti *Ad gentes*, 16.

⁵⁷ vrt. Mark. 10:45; Luuk. 22:27; pyhä Polykarpos, *Epistula ad Philippenses*, 5, 2: SC 10bis 182.

mm. avustaa piispaa ja pappeja jumalallisten salaisuuksien, ennen kaikkea eukaristian vietossa, jakaa kommuuniota, avustaa avioliiton solmimisessa ja siunata vihkipari, julistaa ja saarnata evankeliumia, johtaa hautaamisia ja omistautua erilaisiin karitatiivisiin palvelutehtäviin.⁵⁸ 1121

1571. Vatikaanin II kirkolliskokouksen aloitteesta latinalainen kirkko on palauttanut diakonaatin jälleen ”omaksi ja pysyväksi hierarkkiseksi vihkimysasteeksi”,⁵⁹ kun taas idän kirkot ovat aina säilyttäneet sen. Tämä *pysyvä diakonaatti*, joka voidaan antaa myös naimisissa oleville miehille, merkitsee kirkon lähetystehtävälle merkittävää rikastumista. On sovelias ja hyödyllistä, että miehet, jotka suorittavat todellista diakonista palvelua kirkossa, joko sen liturgisessa ja pastoraalisessa elämässä tai sen sosiaalisissa ja karitatiivisissa tehtävissä, ”saavat apostolisen perinteen mukaisen vahvistuksen käten päällepanemisella ja tulevat siten lujemmin yhdistetyiksi alttariin voidakseen tehokkaammin hoitaa tehtäviään diakonin- vihkimyksen sakramentaalisen armon avulla”.⁶⁰ 1579

IV Vihkimyksen sakramentin vietto

1572. Piispan, pappien ja diakonien vihkiminen on niin tärkeä tapahtuma osakirkon elämässä, että mahdollisimman monien uskovien osallistuminen siihen on luonnollista ja suotavaa. Vihkimys tulisi viettää, mikäli mahdollista, sunnuntaina ja katedraalissa ja tilaisuuteen sopivalla juhlallisuudella. Nämä kolme vihkimystä, piispan, papin ja diakonin vihkimykset, noudattavat samaa peruskaavaa. Vihkimykset vietetään eukaristian liturgian kulussa.

1573. Vihkimyksen sakramentin *oleellinen riitti* on kaikissa kolmessa asteessa se, että piispa panee kätensä vihittävän pään päälle ja anoo kussakin vihkimysrukouksessa Jumalalta Pyhän Hengen vuodatusta ja hänen erityisiä armolahjojaan sitä palvelutehtävää varten, johon vihittävä vihitään.⁶¹ 699, 1585

1574. Kaikkien sakramenttien tavoin tähänkin viettoon liittyy useita lisäriittejä. Nämä lisäriitit voivat eri liturgisissa traditioissa poiketa huomattavastikin toisistaan. Niille on kuitenkin yhteistä se, että ne ilmaisevat sakramentaalisen armon eri puolia. Niinpä latinalaisessa riituksessa alkumenot – vihittävän esittely ja valinta, piispan puhe, vihittävälle osoitetut kysymykset, kaikkien pyhien litanian – todistavat, että vihittävän valinta on tapahtunut kirkon käytännön mukaisesti. Ne valmistavat varsinaiseen juhlalliseen vihkimykseen. Tämän jälkeen muut riitit symbolisesti kuvaavat ja täydentävät sitä salaisuutta, joka on toimitettu: piispa ja pappi voidellaan pyhällä krismalla merkinä Pyhän Hengen erityisestä voitelusta, joka tekee heidän palveluvirkansa hedelmälliseksi; piispalle ojennetaan evankeliumikirja, sormus, mitra ja sauva merkiksi hänen apostolisesta tehtävästään julistaa Jumalan sanaa, olla uskollinen kirkkoa, Kristuksen morsianta kohtaan, ja paimentaa Herran laumaa; papille ojennetaan pateeni ja kalkki ”pyhän kansan uhrilahja”,⁶² jota hänet on kutsuttu edeskan-

⁵⁸ vrt. Vatikaanin II kirkkokok., kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 29; liturgiakonstituutio *Sacro-sanctum Concilium*, 35, 4; lähetysdekreetti *Ad gentes*, 16.

⁵⁹ Vatikaanin II kirkkokok., kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 29.

⁶⁰ Vatikaanin II kirkkokok., lähetysdekreetti *Ad gentes*, 16.

⁶¹ vrt. Pius XII, apost. konstit. *Sacramentum ordinis*: DS 3858.

⁶² vrt. *De ordinatione presbyterorum*, 163. Pontificale Romanum.

tamaan Jumalalle; diakonille ojennetaan evankeliumikirja, sillä hän on saanut tehtävän julistaa Kristuksen evankeliumia. 1294, 796

V Kuka voi jakaa tämän sakramentin?

1575. Kristus on valinnut apostolit ja antanut heille osallisuuden omaan lähetystehtäväänsä ja valtaansa. Vaikka hänet onkin korotettu Isän oikealle puolelle, hän ei kuitenkaan jätä laumaansa, vaan varjelee sitä jatkuvalla suojeluksellaan ja vieläkin ohjaa apostolien kautta paimenia, jotka tänään jatkavat hänen työtään.⁶³ Kristus siis antaa joillekin apostolinviran ja toisille paimenviran.⁶⁴ Hän toimii edelleen piispojen kautta.⁶⁵ 857

1576. Koska vihkimyksen sakramentti on apostolisen palveluviran sakramentti, piispoille kuuluu apostolien seuraajina antaa eteenpäin ”Hengen lahja”,⁶⁶ ”apostolinen kylvö”.⁶⁷ Pätevästi eli apostolisessa suksessiossa vihityt piispat jakavat pätevästi vihkimyksen sakramentin kolme astetta.⁶⁸ 1536

VI Kuka voi vastaanottaa tämän sakramentin?

1577. ”Vain kastettu mies ottaa pyhän vihkimyksen pätevästi vastaan”.⁶⁹ Jeesus, Herra, on valinnut miehiä muodostaessaan kahdentoista apostolin yhteisön,⁷⁰ ja apostolit tekivät samoin valitessaan työtovereita,⁷¹ jotka seurasivat heitä heidän tehtävässään.⁷² Piispojen yhteisö, jonka kanssa papit pappeutensa kautta ovat yhteydessä, tekee läsnäolevaksi ja toimivaksi Kristuksen paluuseen saakka kahdentoista apostolin yhteisön. Kirkko tietää olevansa sidottu tähän valintaan, jonka Herra itse on tehnyt. Siksi ei ole mahdollista vihkiä naisia papeiksi.⁷³ 551, 861, 862

1578. Kenelläkään ei ole *oikeutta* saada vihkimyksen sakramenttia. Kukaan ei ota tätä virkaa itselleen. Siihen täytyy saada kutsu Jumalalta.⁷⁴ Sen, joka uskoo havaitsevansa merkkejä siitä, että Jumala kutsuu häntä vihittyyn palveluvirkaan, täytyy nöyrästi esittää toivomuksensa sille kirkon auktoriteetille, jolle kuuluu vastuu ja oikeus kutsua joku vastaanottamaan vihkimys. Niin

⁶³ vrt. *Apostolien I prefaatio*: Missale Romanum.

⁶⁴ vrt. Ef. 4:11.

⁶⁵ vrt. Vatikaanin II kirkkokok., kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 21.

⁶⁶ sama, 21.

⁶⁷ sama, 20.

⁶⁸ vrt. Innocentius III, *Professio fidei Waldensibus praescripta*: DS 794; Lateraanin IV kirkkokok., *De fide catholica*: DS 802; CIC, kaanon 1012; CCEO, kaanonit 744, 747.

⁶⁹ CIC, kaanon 1024.

⁷⁰ vrt. Mark. 3:14–19; Luuk. 6:12–16.

⁷¹ vrt. 1 Tim. 3:1–13; 2 Tim. 1:6; Tit. 1:5–9.

⁷² vrt. pyhä Clemens Roomalainen, *Epistula ad Corinthios* 42:4; 44:3: SC 167, 172.

⁷³ Johannes Paavali II, apostolinen kirje *Mulieris dignitatem*, 26–27; Uskonopin kongregaatio, julistus *Inter insigniores*.

⁷⁴ vrt. Hepr. 5:4.

kuin jokainen armo, myös tämä sakramentti voidaan *ottaa vastaan* vain ansaitsemattomana lahjana.

1579. Pysyviä diakoneja lukuunottamatta kaikki latinalaisen kirkon vihityt viranhaltijat valitaan normaalissa tapauksessa uskovista miehistä, jotka elävät selibaatissa ja joilla on tahto säilyttää tämä *selibaatti* ”taivasten valtakunnan tähden” (Matt. 19:12). Saatuaan kutsun omistautua kokonaan Herralle ja sille, mikä on Herran,⁷⁵ he antavat itsensä kokonaan Jumalalle ja ihmisille. Selibaatti on merkki uudesta elämästä, jonka palvelukseen kirkon palveluvirkaan astuva vihittää; kun se omaksutaan iloisin sydämin, se julistaa säteillen Jumalan valtakuntaa.⁷⁶ 1618, 2233

1580. Idän kirkoissa on jo vuosisatojen ajan vallinnut toinen järjestys. Piispat valitaan yksinomaan naimattomien miesten joukosta, mutta avioliitossa eläviä miehiä voidaan kyllä vihkiä diakoneiksi ja papeiksi. Tämä käytäntö on jo pitkään tunnustettu lailliseksi; nämä papit harjoittavat yhteisöjensä keskuudessa hedelmää kantavaa palveluvirkaa.⁷⁷ Pappien selibaattia pidetään idän kirkoissa kuitenkin suuressa kunniaassa, ja lukuisat papit ovat valinneet sen vapaaehtoisesti Jumalan valtakunnan tähden. Niin idän kuin lännenkään kirkoissa eivät vihkimyksen sakramentin saaneet voi enää solmia avioliittoa.

VII Vihkimyksen sakramentin vaikutukset

KATOAMATON LEIMA

1581. Erityisen Pyhän Hengen armon kautta tämä sakramentti tekee vastaanottajan Kristuksen kaltaiseksi, jotta hän Kristuksen välikappaleena palvelisi Kristuksen kirkkoa. Vihkimyksessä saadaan kyky toimia Kristuksen, kirkon Pään, edustajana hänen kolminaisessa tehtävässään pappina, profeettana ja kuninkaana. 1548

1582. Niin kuin kasteessa ja vahvistuksessa, tämäkin osallistuminen Kristuksen tehtävään annetaan kertakaikkisena. Vihkimyksen sakramenttikin antaa *katoamattoman hengellisen merkin*, eikä sitä voida toistaa eikä antaa määrääjäksi.⁷⁸ 1121

1583. Pätevän vihkimyksen saanut voidaan tosin vakavista syistä vapauttaa velvollisuuksistaan ja viroistaan, jotka hänelle on annettu vihkimyksessä, tai häneltä voidaan evätä oikeus toimittaa niitä,⁷⁹ mutta hänestä ei voi kuitenkaan tulla jälleen maallikkoa sanan varsi-

⁷⁵ vrt. 1 Kor. 7:32.

⁷⁶ vrt. Vatikaanin II kirk.kok., dekreetti pappeudesta, *Presbyterorum ordinis*, 16.

⁷⁷ vrt. sama, 16.

⁷⁸ vrt. Trenton kirk.kok., *Doctrina de sacramento Ordinis*, c. 4: DS 1767; Vatikaanin II kirk.kok., kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 21, 28, 29; dekreetti pappeudesta *Presbyterorum ordinis*, 2.

⁷⁹ vrt. CIC, kaanonit 290–293; 1336, §§ 1,3,5; 1338, § 2.

naisessa mielessä,⁸⁰ sillä vihkimyksessä saatu merkki pysyy aina. Vihkimyksen päivänä saatu kutsumus ja lähetystehtävä leimaavat hänet peruuttamattomasti.

1584. Koska loppujen lopuksi Kristus itse on se, joka toimii ja toteuttaa pelastuksen vihityn palvelijan kautta, tämän arvottomuus ei voi estää Kristusta toimimasta.⁸¹ Pyhä Augustinus sanoo tämän voimakkaasti: 1128

”Ylpeää palveluviran hoitajaa on pidettävä Paholaisen kaltaisena. Kristuksen lahja ei kuitenkaan siitä tahriinnu; se mikä palvelijan kautta virtaa, säilyy puhtaana; se mikä hänen kauttaan kulkee, ei likaannu, vaan päätyy hedelmälliseen maaperään ... Sakramentin hengellinen voima on aivan kuin valo: se, minkä pitää tulla valaistuksi, saa valon koko puhtaudessaan, ja jos valo joutuu kulkemaan jonkin likaantuneen läpi, se itse ei siitä likaannu”⁸². 1550

PYHÄN HENGEN ARMO

1585. Tälle sakramentille ominainen Pyhän Hengen armo on Kristuksen, papin, opettajan ja paimenen kaltaiseksi tuleminen, hänen jonka palvelijaksi vihitty on asetettu.

1586. Piispa saa ennen muuta voiman armon (”Hengen, joka tekee johtajaksi”, niin kuin piispanvihkimyksen vihkimisrukous rukoilee latinalaisessa riituksessa).⁸³ Tämä armo suo hänelle kyvyn johtaa ja puolustaa kirkkoaan voimakkaasti ja viisaasti niin kuin isä ja paimen, rakastaen epäitsekäästi kaikkia ja erityisesti köyhiä, sairaita ja puutteenalaisia.⁸⁴ Tämä armo pakottaa hänet julistamaan evankeliumia kaikille, olemaan laumalleen esikuvana ja kulkemaan sen edellä pyhityksen tietä, kun hän eukaristian vietossa tulee yhdeksi Kristuksen, papin ja uhrikaritsan kanssa, eikä pelkää antaa henkeään lampaittensa puolesta. 2448

”Isä, sinä joka tunnet sydämet, suo palvelijasi, jonka olet valinnut piispanvirkaan, kaita pyhää laumaasi ja harjoittaa ylintä pappeutta edessäsi nuhteettomasti, palvellemalla sinua päivin ja öin. Lepyttäköön hän lakkaamatta sinun kasvosi ja eduskantakoon hän pyhän kirkkosi uhrilahjat. Olkoon hänellä Hengen voimasta ylimmäispapillinen valta antaa synnit anteeksi käskysi mukaan. Jakakoon hän tehtäviä säädöksesi mukaisesti ja päästäköön kaikki siteet sen vallan voimalla, jonka annoit apostoleille. Olkoon hän sinulle mieluinen lempeänä ja puhdassydämisenä, kun hän uhraa sinulle suloisen tuoksun palvelijasi Jeesuksen Kristuksen kautta ...”⁸⁵ 1558

1587. Hengellinen lahja, jonka papiksivihkiminen antaa, on kuvattu seuraavassa bysanttilaisen riituksen rukouksessa. Piispa sanoo pannessaan kätensä vihittävän päälle: 1564

⁸⁰ vrt. Trenton kirk.kok., *Canones de sacramento Ordinis*, canon 4: DS 1774.

⁸¹ vrt. Trenton kirk.kok., *Canones de sacramentis in genere*, canon 12: DS 1612; Konstanzin kirk.kok., *Errores Iohannis Wyclif*: DS 1154.

⁸² pyhä Augustinus, *In Iohannis evangelium tractatus*, 5, 15: PL 35, 1422.

⁸³ *De ordinatione Episcopi*, 47. Pontificale Romanum.

⁸⁴ Vatikaanin II kirk.kok., dekreetti piispojen paimenvirasta, *Christus Dominus*, 13, 16.

⁸⁵ pyhä Hippolytos Romanus, *Traditio apostolica*, 3.

”Sinä itse, Herra, täytä Pyhän Henkesi lahjalla tämäkin palvelijasi, jonka olet suunut kohota presbyterin eli vanhimman arvoasteelle, niin että hän tulisi arvolliseksi nuhteettomana seisomaan uhrialttaris edessä, julistamaan valtakuntasi evankeliumia, papillisesti toimittamaan totuutesi sanan palvelusta, edeskantamaan Sinulle hengellisiä lahjoja ja uhreja sekä uudistamaan kansaasi uudestisyntymisen peson kautta, ja että hän astuttuaan meidän suuren Jumalamme ja Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen, Sinun ainosyntyisen Poikasi, eteen Hänen toisessa tulemuksessaan, Sinun suuresta hyvydestäsi ottaisi vastaan palkan hänen säätynsä mukaisesta hyvästä huoneenhallituksesta”.⁸⁶

1588. Diakonit puolestaan ”palvelevat sakramentaalisen armon vahvistamina ja piispaan ja hänen papistoonsa yhtyneinä Jumalan kansaa liturgian, sananjulistuksen ja rakkaudentyön diakoniolla”.⁸⁷ 1569

1589. Pappisuuden armon ja tehtävän suuruuden edessä pyhät opettajat ovat kokeneet voimakkaan kutsun kääntymiseen, jotta he voisivat koko elämälleen samaistua häneen, jonka sakramentti oli tehnyt heistä palveluviran hoitajia. Niinpä pyhä Gregorios Nazianzalainen huudahtaa nuorena pappina:

”Ensin täytyy puhdistautua, sitten vasta puhdistaa; ensin oppia viisautta, vasta sitten opettaa sitä muille; ensin tulla valoksi, vasta sitten valaista toisia; ensin astua Jumalan luokse, vasta sitten johtaa muita hänen tykönsä; ensin pyhittyä, vasta sitten pyhittää, ohjata kädestä pitäen ja jakaa viisaasti neuvoja.”⁸⁸ ”Tiedän, kenen palvelijoita olemme, millä tasolla elämme ja kuka on se, jota kohti kuljemme. Tunnen Jumalan korkeuden ja ihmisen heikkouden, mutta myös hänen voimansa.”⁸⁹ [Mikä pappi siis on? Hän on] ”totuuden puolustaja; hän astuu enkelten rinnalle, ylistää arkkienkeliänsä kanssa, kohottaa uhrin taivaalliselle alttarille, osallistuu Kristuksen pappuuteen, uudistaa luomakuntaa, palauttaa [siihen Jumalan] kuvan, luo sen uudestaan taivaallista maailmaa varten ja, mikä korkeinta, *hän jumalallistuu ja jumalallistaa*.”⁹⁰ 460

Ja Arsin pyhä kirkkoherra sanoo: ”Pappi jatkaa maan päällä lunastustyötä ... Jos joku ymmärtäisi täysin, mitä pappuus on, hän kuolisi – ei kuitenkaan pelosta vaan rakkaudesta ... Pappuus on Jeesuksen sydämen rakkaus.”⁹¹ 1551

LYHYESTI

1590. Pyhä Paavali sanoo oppilaalleen Timoteukselle: ”Muistutan sinua, että puhaltaisit täyteen liekkiin Jumalan armolahjan, jonka sait silloin kun minä panin käteni sinun päällesi” (2 Tim. 1:6). ”Joka pyrkii seurakunnan kaitsijan virkaan, tahtoo jaloon tehtävään” (1 Tim. 3:1). Titukselle hän sanoo: ”Jätin sinut Kreetaan sitä varten, että järjestäisit siellä kaiken, mikä vielä oli järjestämättä, ja asettaisit jokaiseen

⁸⁶ *Euhologion, 2 oratio chirotoniae presbyteralis*: Bysanttilainen liturgia.

⁸⁷ Vatikaanin II kirkkokok., kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 29.

⁸⁸ pyhä Gregorios Nazianzalainen, *Oratio*, 2, 71: SC 247; 184.

⁸⁹ sama, 2, 74.

⁹⁰ sama, 2, 73.

⁹¹ B. Nodet, *Le Curé d'Ars*. Sa pensée-son coeur.

kaupunkiin vanhimmat niiden ohjeiden mukaan, jotka annoin sinulle” (Tit. 1:5).

1591. Koko kirkko on papillinen kansa. Kasteen kautta kaikilla uskovilla on osuus Kristuksen pappeuteen. Tätä osallisuutta kutsutaan ”uskovien yhteiseksi pappeudeksi”. Sen perustalla ja sen palveluksessa on olemassa toisenlainen osallisuus Kristuksen lähetystehtävään: osallisuus palveluvirkaan, joka annetaan vihkimyksen sakramentissa ja jonka tehtävänä on palvella yhteisössä Kristuksen, Pään, nimessä ja persoonassa.
1592. Palveluviran pappeus eroaa olemukseltaan uskovien yhteisestä pappeudesta, sillä se antaa pyhän vallan palvella uskovia. Vihityt palvelijat toimittavat palveluvirkaansa Jumalan kansan hyväksi opettamisella (munus docendi), jumalanpalveluksella (munus liturgicum) ja pastoraalisella johtajuudella (munus regendi).
1593. Vihkimykseen perustuva virka on alusta asti annettu ja sitä on toteutettu kolmella tasolla: piispojen, pappien ja diakonien. Vihkimyksessä annetut virat ovat korvaamaton osa kirkon orgaanista rakennetta: ilman piispoja, pappeja ja diakoneja ei voida puhua kirkosta.⁹²
1594. Piispa saa vihkimyksen sakramentin täyteyden. Se liittää hänet jäseneksi piispainkollegioon ja tekee hänet hänelle uskotun paikalliskirkon näkyväksi pääksi. Apostolien seuraajina ja piispojen yhteisön jäseninä piispat osallistuvat koko kirkon apostoliseen vastuuseen ja lähetystehtävään Rooman paavin, pyhän Pietarin seuraajan auktoriteetin alaisuudessa.
1595. Papillinen arvo yhdistää papit piispojen kanssa; samalla he kuitenkin ovat piispoista riippuvaisia pastoraalisia tehtäviään hoitaessaan. Heidät on kutsuttu piispojen ymmärtäväisiksi työtovereiksi; he muodostavat piispansa ympärillä ”presbyteriumin”, joka yhdessä hänen kanssaan on vastuussa osakirkosta. Piispa uskoo heidän hoitoonsa paikallisseurakunnan tai jonkin erityisen kirkollisen tehtävän.
1596. Diakoneilla on palveluvirka, johon heidät vihitään suorittamaan tehtäviä kirkon palveluksessa. He eivät saa palveluviran pappeutta, mutta vihkimys antaa heille kuitenkin tärkeitä tehtäviä sanan palveluksessa, liturgiassa, pastoraalisessa johtamisessa ja karitatiivisessa palvelemisessa. Heidän tulee toimittaa nämä tehtävät piispan pastoraalisen auktoriteetin alaisuudessa.

⁹² vrt. pyhä Ignatios Antiokialainen, *Epistula ad Trallianos* 3,1: SC 10bis, 96.

1597. Vihkimyksen sakramentti annetaan käten päällepanemisen kautta, jota seuraa juhlallinen vihkimisrukous, jossa Jumalalta pyydetään vihittävälle niitä Pyhän Hengen armoja, joita vihittävä tarvitsee palveluvirkansa hoitamisessa. Vihkimys painaa vihittyyn sakramentaalisen ja häviämättömän leiman (character).
1598. Kirkko jakaa vihkimyksen sakramentin vain kastetuille miehille, joiden edellytykset palveluviran hoitamiseen on riittävästi todettu. Vastuu ja oikeus kutsua vastaanottamaan vihkimyksen sakramentti kuuluu kirkolliselle auktoriteetille.
1599. Latinalaisessa kirkossa annetaan papiksivihkimisen sakramentti normaalisti vain pappiskandidaateille, jotka ovat valmiit vapaaehtoisesti omaksumaan selibaatin ja jotka julkisesti ilmaisevat tahtonsa pysyä siinä rakkaudesta Jumalan valtakuntaan ja ihmisten palvelemiseksi.
1600. Piispojen tehtävänä on jakaa vihkimyksen sakramentin kaikkia kolmea astetta.

Seitsemäs artikkeli

AVIOLIITON SAKRAMENTTI

1601. ”Avioliiton, jolla mies ja nainen perustavat keskinäisen, koko elämän kestävä kumppanuuden ja joka luonteeltaan suuntautuu puolisoitten hyvään ja lasten synnyttämiseen ja kasvattamiseen, on Kristus, Herra, korottanut sakramentin arvoon, kun kyseessä on kaksi kastettua.”⁹³

I Avioliitto Jumalan suunnitelmassa

1602. Raamattu alkaa miehen ja naisen luomisella Jumalan kuvaksi ja kaltaiseksi⁹⁴ ja päättyy näkyyn ”Karitsan häistä” (Ilm. 19:7,9).⁹⁵ Raamattu puhuu ensimmäiseltä sivulta viimeiseen asti avioliitosta ja sen ”salaisuudesta”, sen asettamisesta ja Jumalan sille antamasta merkityksestä, sen alkuperästä ja päämäärästä, sen erilaisista toteutumismuodoista pelastushistorian kulussa, synnin sille aiheuttamista vaikeuksista ja sen uudistamisesta ”Herrassa” (1 Kor. 7:39), Kristuksen ja kirkon uudessa liitossa.⁹⁶ 369, 796

⁹³ CIC, kaanon 1055,§ 1.

⁹⁴ vrt. 1 Moos. 1:26–27.

⁹⁵ vrt. Ilm. 19:7.

⁹⁶ vrt. Ef. 5:31–32.

AVIOLIITTO LUOMISJÄRJESTYKSESSÄ

1603. ”Puolisoiden välinen elämän ja rakkauden intiimi yhteisö on Jumalan perustama, ja hän on antanut sille sen lait ... Jumala itse on avioliiton perustaja.”⁹⁷ Kutsumus avioliittoon on kirjoitettu syvälle jo miehen ja naisen luontoon, sellaisina kuin he ovat lähteneet Luojan käsistä. Avioliitto ei ole pelkästään inhimillinen instituutio, vaikka se onkin kokenut vuosisatojen kuluessa lukuisia muutoksia erilaisissa kulttuureissa, yhteiskuntarakenteissa ja hengellisissä liikkeissä. Nämä erot eivät saa johtaa unohtamaan avioliiton pysyviä ja yhteisiä piirteitä. Vaikka tämän instituution arvo ei loistakaan kaikkialla yhtä kirkkaasti,⁹⁸ kaikissa kulttuureissa säilyy kuitenkin tietty taju avioliiton suuruudesta, sillä ”yksilön samoin kuin maallisen ja kristillisen yhteiskunnan menestyminen riippuu kiinteästi suotuisista avioliitto- ja perheoloista”.⁹⁹ 371, 2331, 2210

1604. Jumala, joka rakkaudesta on luonut ihmisen, on myös kutsunut hänet rakkauteen, joka on jokaisen ihmisen synnynnäinen ja peruskutsumus. Ihminen on luotu Jumalan kuvan mukaan,¹⁰⁰ ja Jumala itse on rakkaus (1 Joh. 4:8, 16). Koska Jumala on luonut ihmisen mieheksi ja naiseksi, heidän keskinäisestä rakkaudestaan tulee sen ehdottoman ja horjumattoman rakkauden kuva, jolla Jumala rakastaa ihmistä. Tämä on Luojan silmissä hyvä, vieläpä oikein hyvä.¹⁰¹ Tämä rakkaus, jonka Jumala siunaa, on säädetty olemaan hedelmällinen ja toteutumaan yhteisessä työssä luomakunnan varjelemiseksi: ”Ja Jumala siunasi heidät ja sanoi: ’Olkaa hedelmälliset, lisääntykää ja täytäkää maa ja ottakaa se valtaanne’” (1 Moos. 1:28). 355

1605. Raamattu sanoo, että mies ja nainen on luotu toisiaan varten: ”Ei ole hyvä ihmisen olla yksinään” (1 Moos. 2:18). Nainen on miehelle ”liha hänen lihastaan”,¹⁰² miehen kaltainen ja hänelle erityisen läheinen. Jumala antaa hänet miehelle avuksi,¹⁰³ ja näin hän edustaa Jumalaa, jossa on meidän apumme.¹⁰⁴ ”Siksi mies jättää isänsä ja äitinsä ja liittyy vaimoonsa, niin että he tulevat yhdeksi lihaksi” (1 Moos. 2:24). Jeesus itse osoittaa tämän merkittävän sitä, että molempien elämät kuuluvat erottamattomasti yhteen. Hän palauttaa mieliin, millainen Luojan suunnitelma oli ”alussa”:¹⁰⁵ ”He eivät siis enää ole kaksi, he ovat yksi liha” (vrt. Matt. 19:6). 372, 1614

⁹⁷ Vatikaanin II kirk.kok., pastoraalikonstituutio *Gaudium et spes*, 48.

⁹⁸ vrt. sama, 47.

⁹⁹ sama, 47.

¹⁰⁰ vrt. 1 Moos. 1:27.

¹⁰¹ vrt. 1 Moos. 1:31.

¹⁰² vrt. 1 Moos. 2:23.

¹⁰³ vrt. 1 Moos. 2:18.

¹⁰⁴ vrt. Ps. 121:2.

¹⁰⁵ vrt. Matt. 19:4.

AVIOLIITTO SYNIN VALTAPIIRISSÄ

1606. Jokainen ihminen kokee pahan läsnäolon sekä ympäristössään että itsessään. Se koetaan myös miehen ja naisen välisissä suhteissa. Kaikkina aikoina heidän yhteyttään ovat uhanneet epäsoju, vallanhimo, uskottomuus, mustasukkaisuus ja sellaiset ristiriidat, jotka saattavat kehittyä vihaksi ja välien rikkoutumiseksi. Tämä epäjärjestys voi käydä ilmi heikommin tai voimakkaammin; sen voittaminen on kulttuureista, aikakausista ja yksilöistä riippuen helpompaa tai vaikeampaa, mutta se näyttää kuitenkin olevan yleinen ilmiö.

1607. Uskomme mukaan tämä epäjärjestys, jonka panemme kipein mielin merkille, ei ole peräisin miehen ja naisen *luonnosta*, ei myöskään heidän keskinäisen suhteensa olemuksesta, vaan *synnistä*. Alkusynty, joka merkitsee välien rikkoutumista Jumalan kanssa, tuo mukanaan ensimmäisenä seurauksenaan miehen ja naisen alkuperäisen yhteyden särkymisen. Molempipuoliset syytökset¹⁰⁶ vääristävät heidät suhteensa; heidän keskinäinen vetovoimansa, jonka Luoja on heille erityisesti antanut,¹⁰⁷ muuttuu vallanhaluksi ja himoksi;¹⁰⁸ miehen ja naisen kauniin kutsumuksen olla hedelmälliset, lisääntyä ja ottaa maa valtaansa¹⁰⁹ tekevät raskaaksi synnyttämisen ja leivän hankkimisen vaivat.¹¹⁰ 1849, 400

1608. Ja kuitenkin luomisjärjestys jää voimaan, joskin vakavasti häiriytyneenä. Mies ja nainen tarvitsevat synnin iskemien haavojen parantumiseksi armon apua, jota Jumala loputtomassa laupeudessaan ei ole heiltä milloinkaan kieltänyt.¹¹¹ Ilman tätä apua mies ja nainen eivät koskaan onnistu toteuttamaan sitä elämän ykseyttä, johon Jumala on heidät ”alusssa” luonut. 55

AVIOLIITTO LAIN OHJAUKSESSA

1609. Jumala ei armahtavaisuudessaan ole hylännyt syntistä ihmistä. Syntiä seuranneet rangaistukset, synnytyskivut¹¹² ja työnteko ”otsa hiessä” (1 Moos. 3:19) ovat myös parannuskeinoja, jotka pienentävät synnin tuhoisia seurauksia. Syntiinlankeemuksen jälkeen avioliitto auttaa voittamaan itseensä sulkeutumisen, egoismin ja oman nautinnon tavoittelun ja avautumaan toiselle, keskinäiselle auttamiselle ja itsensä antamiselle. 410

¹⁰⁶ vrt. 1 Moos. 3:12.

¹⁰⁷ vrt. 1 Moos. 2:22.

¹⁰⁸ vrt. 1 Moos. 3:16.

¹⁰⁹ vrt. 1 Moos. 1:28.

¹¹⁰ vrt. 1 Moos. 3:16–19.

¹¹¹ vrt. 1 Moos. 3:21.

¹¹² vrt. 1 Moos. 3:16.

1610. Moraalinen tietoisuus avioliiton ykseydestä ja purkamattomuudesta on kehittynyt Vanhan testamentin lain ohjauksessa. Tosin patriarkkojen ja kuninkaiden moniavioisuutta ei vielä nimen omaan torjuta. Moosekselle annetun lain tarkoitus on kuitenkin suojella naista miehen mielivaltaiselta heruudelta. Ja kuitenkin laki, niin kuin Jeesus sanoi, paljastaa vielä jälkiä miehen ”sydämen kovuudesta”, jonka tähden Mooses oli sallinut hylätä vaimon.¹¹³ 1963, 2387

1611. Koska profeetat näkivät Jumalan liiton Israelin kanssa uskollisen ja muut poissulkevan aviorakkauden kuvan kautta,¹¹⁴ he samalla valmistivat valitun kansan tietoisuutta ymmärtämään syvemmin avioliiton ykseyttä ja purkamattomuutta.¹¹⁵ Ruutin ja Tobitin kirjat esittävät liikuttavia todistuksia avioliiton ja siihen kuuluvan uskollisuuden sekä puolisoitten välillä vallitsevan hellyyden arvostamisesta korkealle. Traditio on aina nähnyt Laulujen laulussa ainutlaatuisen ilmauksen inhimillisestä rakkaudesta, sikäli kuin se on heijastusta Jumalan rakkaudesta, rakkaudesta joka ”on väkevä kuin kuolema” ja jota ”suuret vedet eivät voi sammuttaa” (Laul.1. 8:6–7). 219, 2380, 2361

AVIOLIITTO HERRASSA

1612. Jumalan ja hänen kansansa Israelin aviollinen liitto oli valmistellut uutta, ikuista liittoa. Tässä liitossa Jumalan Poika on ihmiseksi tulemisessaan ja elämänsä antamisessa liittynyt tietyllä tavalla koko pelastamaansa ihmiskuntaan¹¹⁶ ja valmistanut siten ”Karitsan häitä”.¹¹⁷ 521

1613. Julkisen toimintansa alussa Jeesus teki ensimmäisen tunnustekonsa – äitinsä pyynnöstä – häätöjuhliissa.¹¹⁸ Kirkko antaa suuren merkityksen Jeesuksen osallistumiselle Kaanan häihin ja näkee siinä vahvistuksen sille, että avioliitto on jotakin hyvää, sekä ilmoituksen siitä, että avioliitto tulee tästä lähtien olemaan vaikuttava merkki Kristuksen läsnäolosta.

1614. Saarnatoiminnassaan Jeesus opetti yksiselitteisesti miehen ja naisen yhteenliittymisen alkuperäisen tarkoituksen sellaisena kuin Luoja oli sen alussa tahtonut: Mooseksen antama lupa hylätä vaimo oli myönnytys sydämen kovuudelle;¹¹⁹ miehen ja naisen aviollinen yhteenliittyminen on purkamaton – Jumala itse on sen solminut: ”Minkä Jumala on yhdistänyt, sitä älköön ihminen erottako” (Matt. 19:6). 2336, 2382

¹¹³ vrt. Matt. 19:8; 5 Moos. 24:1.

¹¹⁴ vrt. Hoos. 1–3; Jes. 54; 62: Jer. 2–3; 31; Hes. 16; 23.

¹¹⁵ vrt. Mal. 2:13–17.

¹¹⁶ vrt. Vatikaanin II kirkkokok., pastoraalikongregatio *Gaudium et spes*, 22.

¹¹⁷ vrt. Ilm. 19:7, 9.

¹¹⁸ vrt. Joh. 2:1–11.

¹¹⁹ vrt. Matt. 19:8.

1615. Tämä painokas aviositeen purkamattomuuden korostaminen on synnyttänyt neuvottomuutta ja näyttänyt vaatimukselta, jota ei voi täyttää.¹²⁰ Jeesus ei ole kuitenkaan pannut aviopuolisoiden harteille taakkaa, joka olisi mahdoton kannettavaksi ja liian raskas¹²¹ – Mooseksen lakiakin raskaampi. Koska hän tuli palauttamaan ennalleen luomisjärjestyksen, jonka synty oli turmellut, hän itse antoi voiman ja armon elää avioliiton Jumalan valtakunnan uudessa ulottuvuudessa. Kun aviopuolisot seuraavat Kristusta, kieltävät itsensä ja ottavat ristinsä,¹²² he käsittävät¹²³ avioliiton alkuperäisen tarkoituksen ja voivat Kristuksen avulla myös elää sen. Tämä kristillisen avioliiton armo on yksi Kristuksen ristin, kaiken kristillisen elämän lähteen, hedelmistä. 2364, 1642

1616. Apostoli Paavali auttaa meitä ymmärtämään tätä sanoessaan: ”Miehet, rakastakaa vaimoanne niin kuin Kristuskin rakasti kirkkoa ja antoi henkensä sen puolesta ... pyhittääkseen sen” (Ef. 5:25–26). Ja hän lisää tähän heti: ”Siksi mies jättäköön isänsä ja äitinsä ja liittyköön vaimoonsa, niin että nämä kaksi tulevat yhdeksi lihaksi.’ Tämä on suuri salaisuus; minä tarkoitan Kristusta ja kirkkoa” (vrt. Ef. 5:31–32).

1617. Kristuksen morsiusrakkaus kirkkoa kohtaan sävyttää koko kristillistä elämää. Jo kaste, sisäänastuminen Jumalan kansaan, on morsiuusalaisuus; voisimme sanoa, että se on ”hääkylpy”,¹²⁴ joka edeltää hääateriaa, eukaristiaa. Kristillisestä avioliitosta tulee vaikuttava merkki, Kristuksen ja kirkon välisen liiton sakramentti. Koska kastettujen välinen avioliitto sekä merkitsee että välittää armoa, se on uuden liiton todellinen sakramentti.¹²⁵ 796

NEITSYYS TAIVASTEN VALTAKUNNAN TÄHDEN

1618. Kristus on koko kristillisen elämän keskus. Siteellä häneen on etusija ennen kaikkia muita perheen ja yhteiskunnan siteitä.¹²⁶ Kirkon alusta asti on ollut miehiä ja naisia, jotka ovat luopuneet avioliiton suuresta hyvästä seuratakseen Karitsaa kaikkialle, mihin hän menee,¹²⁷ omistautuakseen Herran asioille, pyrkiäkseen elämään hänen mielikseen¹²⁸ ja rientääkseen tulossa olevaa Sulhasta vastaan.¹²⁹ Kristus itse on kutsunut jotkut seuraamaan häntä tässä elämänmuodossa, jonka esikuva hän itse on: 2232, 1579

¹²⁰ vrt. Matt. 19:10.

¹²¹ vrt. Matt. 11:29–30.

¹²² vrt. Mark. 8:34.

¹²³ vrt. Matt. 19:11.

¹²⁴ vrt. Ef. 5:26–27.

¹²⁵ vrt. Trenton kirkkokok., *Doctrina de sacramento Matrimonii*: DS 1800; CIC, kaanon 1055, § 2.

¹²⁶ vrt. Luuk. 14:26; Mark. 10:28–31.

¹²⁷ vrt. Ilm. 14:4.

¹²⁸ vrt. 1 Kor. 7:32.

¹²⁹ vrt. Matt. 25:6.

”On sellaisia, jotka äitinsä kohdusta saakka ovat avioliittoon kelpaamattomia, on toisia, joista ihmiset ovat tehneet sellaisia, ja on niitä, jotka itse, taivasten valtakunnan tähden, ovat ottaneet osakseen naimattomuuden. Joka voi valita tämän ratkaisun, valitkoon” (Matt. 19:12).

1619. Neitsyys taivasten valtakunnan tähden on kasteen armon avautumisesta, vahva merkki siitä, että siteellä Kristukseen on etusija, samoin merkki hänen paluunsa hartaasta odottamisesta, merkki, joka muistuttaa myös siitä, että avioliitto kuuluu ohimenevään maailmanaikaan.¹³⁰ 922–924

1620. Molemmat, avioliiton sakramentti ja neitsyys taivasten valtakunnan tähden, tulevat Herralta itseltään. Hän antaa niille merkityksen ja lahjoittaa välttämättömän armon elää ne hänen tahtonsa mukaisesti.¹³¹ Taivasten valtakunnan tähden valitun neitsyyden suurta arvostamista¹³² ja avioliiton kristillistä tarkoitusta ei voi erottaa toisistaan; ne vahvistavat toisiaan. 2349

”Se, joka halventaa avioliittoa, heikentää samalla neitsyyden kunniaa. Se, joka ylisittää avioliittoa, tekee neitsyydestä ihailtavamman ... Sillä se, mikä näyttää hyvältä vain pahan rinnalla, ei voi olla todella hyvää, mutta se, mikä on vielä parempaa kuin kiistämättömät hyvyudet, se on todella hyvää.”¹³³

II Avioliittoon vihkiminen

1621. Latinalaisessa riituksessa kahden katolisen uskovan vihkiminen avioliittoon tapahtuu normaalisti pyhässä messussa, koska kaikilla sakramenteilla on yhteys Kristuksen pääsiäissalaisuuteen.¹³⁴ Eukaristiassa vieteään sitä uutta liittoa, jossa Kristus on yhdistänyt itsensä ikuisesti kirkkoon, rakkaaseen morsiamensa, jonka puolesta hän antoi itsensä.¹³⁵ On siis soveliasta, että puoliset sinetöivät suostumuksensa antaa itsensä toisilleen kantamalla oman elämänsä uhriksi ja liittämällä sen Kristuksen kirkkonsa puolesta antamaan uhriin, joka tulee läsnäolevaksi eukaristisessa uhrissa, ja nauttimalla yhdessä Kristuksen ruumiin ja veren, jotta heistä tulee ”yksi ruumis” Kristuksessa.¹³⁶ 1323, 1368

1622. ”Koska avioliiton liturginen solmiminen on *pyhittävä sakramentti* ... sen tulee itsessään olla pätevä, arvokas ja hedelmää kantava.”¹³⁷ Siksi on soveliasta, että vihkipari valmistautuu solmimaan avioliiton ottamalla vastaan parannuksen sakramentin. 1422

¹³⁰ vrt. Mark. 12:25; 1 Kor. 7:31.

¹³¹ vrt. Matt. 19:3–12.

¹³² vrt. Vatikaanin II kirkkok., kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 42; dekreetti sääntökuntaelämästä, *Perfectae caritatis*, 12; dekreetti pappiskasvatuksesta, *Optatam totius*, 10

¹³³ pyhä Johannes Khryzostomos, *De virginitate* 10, 1: PG 48, 540; vrt. Johannes Paavali II. apostolinen kehoitus *Familiaris consortio*, 16.

¹³⁴ vrt. Vatikaanin II kirkkok., pastoraalikonstituutio *Sacrosanctum Concilium*, 61.

¹³⁵ vrt. Vatikaanin II kirkkok., kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 6.

¹³⁶ vrt. 1 Kor. 10:17.

¹³⁷ Johannes Paavali II, apostolinen kehoitus *Familiaris consortio*, 67.

1623. Latinalaisen tradition mukaan puoliset Kristuksen armon palvelijoina antavat toisilleen avioliiton sakramentin ilmaisemalla kirkon edessä aviosuostumuksensa. Itäisten kirkkojen traditioissa papit (piispat tai presbyteerit) ovat puolisoitten ilmaiseman aviosuostumuksen todistajia,¹³⁸ mutta sakramentin pätevyyteen vaaditaan myös heidän siunauksensa.¹³⁹

1624. Eri liturgioihin sisältyy runsaasti siunauksia ja epikleesirukouksia, joissa anotaan Jumalalta armoa ja siunausta uudelle avioparille ja erityisesti morsiamelle. Avioliiton sakramentin epikleesissä vihkipari vastaanottaa Pyhän Hengen Kristuksen ja kirkon välisenä rakkauden yhteytenä.¹⁴⁰ Pyhä Henki on heidän liittonsa sinetti, heidän rakkautensa alituisesti virtaava lähde ja voima, joka uudistaa heidän uskollisuutensa. 736

III Aviosuostumus

1625. Avioliiton ensisijaiset osapuolet ovat mies ja nainen, jotka on kastettu, jotka ovat vapaat solmimaan avioliiton ja jotka ilmaisevat vapaasti suostumuksensa. ”Vapaasti” merkitsee: 1734

- ilman pakkoa;
- ilman luonnonlain tai kirkkolain asettamia esteitä.

1626. Kirkko pitää vihittävien suostumusta avioliiton ehdottoman välttämättömänä elementtinä, joka ”tekee avioliiton”.¹⁴¹ Jos ei ole tätä suostumusta, ei ole avioliittoakaan. 2201

1627. Suostumus merkitsee ”persoonallista, vapaata aktia, jossa vihittävät molemminpuolisesti lahjoittavat itsensä toisilleen ja ottavat toisensa vastaan”.¹⁴² ”Minä otan sinut aviovaimokseni”; ”Minä otan sinut aviomiehekseni”.¹⁴³ Tämä suostumus, joka liittää vihittävät toisiinsa, toteutuu siinä, että ”nämä kaksi tulevat yhdeksi lihaksi”.¹⁴⁴

1628. Aviosuostumuksen täytyy olla ilmaus kummankin sopimuspuolen tahdosta eikä se saa johtua pakosta eikä voimakkaasta, ulkopuolisen uhan synnyttämästä pelosta.¹⁴⁵ Mikään inhimillinen valta ei voi korvata suostumusta.¹⁴⁶ Tämän vapauden puuttuessa avioliitto ei ole pätevä. 1735

¹³⁸ vrt. CCEO, kaanon 817.

¹³⁹ vrt. CCEO, kaanon 828.

¹⁴⁰ vrt. Ef. 5:32.

¹⁴¹ vrt. CIC, kaanon 1057, § 2.

¹⁴² Vatikaanin II kirkkokok., pastoraalikongregatio *Gaudium et spes*, 48; CIC, kaanon 1057, § 2.

¹⁴³ *Ordo celebrandi Matrimonium*, 62.

¹⁴⁴ vrt. 1 Moos. 2:24; Mark. 10:8; Ef. 5:31.

¹⁴⁵ vrt. CIC, kaanon 1103.

¹⁴⁶ vrt. CIC, kaanon 1057, § 1.

1629. Tällä perusteella (tai muilla perusteilla, jotka tekevät avioliiton mitättömäksi tai ei-toteutuneeksi)¹⁴⁷ kirkko voi, kun asianomainen kirkollinen tuomioistuin on tutkinut tapauksen, julistaa ”avioliiton mitättömäksi” eli ettei avioliittoa ole koskaan ollutkaan. Tässä tapauksessa kumpikin osapuoli on vapaa menemään naimisiin; heidän täytyy vain pitää aikaisemmasta yhdessäolosta syntyneet luonnolliset velvollisuutensa.¹⁴⁸

1630. Vihkimisessä avustava pappi tai diakoni ottaa kirkon nimissä vastaan vihittävien suostumuksen ja antaa heille kirkon siunauksen. Kirkon viranhaltijan ja todistajien läsnäolo ilmaisee näkyvästi, että avioliitto on kirkollista todellisuutta.

1631. Tästä syystä kirkko normaalisti vaatii uskoviaan solmimaan avioliiton *kirkollisessa muodossa*.¹⁴⁹ Tälle säädökselle on useita perusteita:

- Sakramentaalinen avioliitto on liturginen toimitus. Siksi on asianmukaista, että se vietetään kirkon julkisessa liturgiassa.
- Avioliitto johtaa puoliset kirkolliseen *säätyyn*; se antaa oikeuksia ja velvollisuuksia kirkossa, puolisoidem kesken ja suhteessa lapsiin.
- Koska avioliitto on kirkollinen elämänmuoto, sen solmimisesta täytyy olla varmuus (siksi todistajat ovat välttämättömät).
- Aviosuostumuksen julkinen luonne suojelee kerran annettua lupautta ja auttaa pysymään sille uskollisena. 1069; 1537; 2365

1632. Jotta puolisoiden suostumus avioliittoon olisi vapaa ja vastuullinen teko ja jotta avioliitolla olisi lujat ja kestävät inhimilliset ja kristilliset perustukset, *avioliittoon valmistaminen* on erittäin tärkeää.

Parasta valmistusta ovat vanhempien ja perheiden antama esimerkki ja opetus. 2206

Paimenilla ja kristillisellä yhteisöllä ”Jumalan perheenä” on korvaamaton merkitys avioliittoa ja perhettä koskevien inhimillisten ja kristillisten arvojen edelleen välittäjinä,¹⁵⁰ sitäkin enemmän, kun monet aikamme nuoret ihmiset joutuvat kokemaan avioliittojen särkymisen, jolloin kyseistä valmistusta ei voida taata riittävästi.

”Nuorisolle on sopivalla tavalla ja oikeaan aikaan, mieluummin oman perheensä piirissä, annettava opetusta aviollisen rakkauden arvokkuudesta, tehtävästä ja toteuttamisesta. Tällä tavalla heidät kasvatetaan arvostamaan siveyttä, ja he voivat sopivaan ikään tultuaan siirtyä kunniallisesti vietetystä kihlauksesta avioliittoon.”¹⁵¹ 2350

ERI TUNNUSTUKSIIN JA ERI USKONTOIHIN KUULUVIEN AVIOLIITOT

1633. *Eri tunnustuksiin kuuluvien avioliitot* (katolilaisten ja kastettujen ei-katolilaisten välillä), joita solmitaan suhteellisen paljon monissa maissa, tarvitsevat osakseen sekä kum-

¹⁴⁷ vrt. CIC, kaanonit 1083–1108.

¹⁴⁸ vrt. CIC, kaanon 1071, § 1, 3.

¹⁴⁹ vrt. Trenton kirk.kok., dekreetti ”*Tametsi*”: DS 1813–1816; CIC, kaanon 1108.

¹⁵⁰ vrt. CIC, kaanon 1063.

¹⁵¹ Vatikaanin II kirk.kok., pastoraalikonstituutio *Gaudium et spes*, 49.

mankin puolison että sielunhoitajien erityisen huomion. Kun kyseessä ovat *eri uskonnot* (avioliitto katolilaisen ja kastamattoman välillä), vaaditaan vielä suurempaa huolenpitoa.

1634. Tilanne, jossa vihittävät eivät kuulu samaan tunnustukseen, ei merkitse voittamaton-ta estettä avioliitolle, jos he onnistuvat tekemään yhteiseksi sen, minkä kumpikin on saanut omassa yhteisössään, ja oppivat toisistaan, kuinka kumpikin elää uskollisuutensa Kristukselle. Ongelmia, joita eri tunnustuksiin kuuluvien henkilöiden avioliitot tuovat mukanaan, ei saa kuitenkaan väheksyä. Ne johtuvat siitä, että kristittyjen jakautuneisuus on vielä voittamatta. Aviopuolisoita uhkaa vaara joutua kokemaan kristittyjen jakautuneisuuden tragii-kan oman perheensä keskuudessa. Kuuluminen eri uskontoihin voi tehdä nämä ongelmat entistä vaikeammiksi. Toisistaan eroavat käsitykset uskosta ja jopa avioliitostakin, samoin myös erilaiset uskonnolliset suhtautumistavat voivat johtaa avioliitossa jännitteisiin, jotka koskevat ennen kaikkea lasten kasvatusta. Silloin voi nousta vaaraksi uskonnollinen välin-pitämättömyys. 817

1635. Latinalaisen kirkon voimassa olevan oikeuden mukaan eri tunnustuksiin kuuluvien avioliitto tarvitsee, ollakseen luvallinen, *nimenomaisen luvan* kirkolliselta auktoriteetilta.¹⁵² Jos aviopuolisot kuuluvat eri uskontoihin, *nimenomainen erivapautus* tästä avioesteestä on välttämätön, jotta avioliitto olisi pätevä.¹⁵³ Tämä lupa tai tämä erivapautus edellyttää, että molemmat osapuolet tuntevat avioliiton olennaiset tavoitteet ja ominaisuudet ja etteivät he sulje niitä pois. Se edellyttää lisäksi, että katolinen osapuoli vahvistaa velvollisuutensa – jot-ka ei-katolinen osapuoli on saanut tietoonsa – säilyttää oma uskonsa ja turvata lasten kasta-minen ja kasvattaminen katolisessa kirkossa.¹⁵⁴

1636. Ekumeenisen dialogin ansiosta monilla alueilla kristilliset yhteisöt ovat pystyneet or-ganisoimaan eri tunnustuksiin kuuluvien avioliittoja koskevan yhteisen *sielunhoitotyön*. Sen tarkoitus on rohkaista aviopareja elämään erityistilanteensa uskon valossa. Samoin se pyr-kii auttamaan aviopuolisoita voittamaan jännitteet, jotka syntyvät heidän keskinäisten vel-vollisuuksiensa ja kummankin oman kirkollisen yhteisön velvollisuuksien välillä. Tämän sielunhoitotyön tulee edistää sitä, mikä puolisoitten uskossa on yhteistä, ja auttaa kunnioit-tamaan sitä, mikä erottaa heitä. 821

1637. Kun kyseessä on avioliitto eri uskontoihin kuuluvien välillä, katolisella osapuolella on erityinen tehtävä, sillä ”mies, joka ei usko, on uskovan vaimonsa pyhittävä, ja vaimo, joka ei usko, on uskovan miehensä pyhittävä” (1 Kor. 7:14). Kristitylle aviopuolisolle ja kirkolle on suuri ilo, jos tämä ”pyhittäminen” johtaa toisen osapuolen vapaaehtoiseen kään-tymiseen kristilliseen uskoon.¹⁵⁵ Vilpitön aviorakkaus, perhe-elämään kuuluvien hyveiden yksinkertainen, kärsivällinen harjoittaminen ja kestävä rukous voivat valmistaa ei-kristityn aviopuolison ottamaan vastaan kääntymyksen armon.

IV Avioliiton sakramentin vaikutukset

1638. ”Pätevä avioliitto synnyttää aviopuolisoiden välille *siteen*, joka ole-muksensa mukaan on elämän mittainen ja muut poissulkeva; lisäksi kristit-tyjen välisessä avioliitossa puoliset saavat *erityisen sakramentin kautta* voi-maa ja heidät pyhitetään elämänmuotonsa velvollisuuksiin ja arvoon.”¹⁵⁶

¹⁵² vrt. CIC, kaanon 1124.

¹⁵³ vrt. CIC, kaanon 1086.

¹⁵⁴ vrt. CIC, kaanon 1125.

¹⁵⁵ vrt. 1 Kor. 7:16.

¹⁵⁶ CIC, kaanon 1134.

AVIOSIDE

1639. Jumala itse sinetöi aviosuostumuksen, jolla vihittävät antavat itsensä toisilleen ja ottavat toisensa vastaan.¹⁵⁷ Heidän liitostaan tulee ”jumalallisen järjestyksen vahvistama instituutio myös yhteiskunnan edessä”.¹⁵⁸ Puolisoiden välinen liitto tulee osaksi Jumalan liittoa ihmisten kanssa: ”Aito aviorakkaus tulee osaksi Jumalan rakkautta.”¹⁵⁹

1640. Näin ollen Jumala itse asettaa *avioliiton siteen*, niin ettei kastettujen välillä solmittua ja täytäntöön pantua avioliittoa voida milloinkaan purkaa. Tämä side, joka syntyy vihittävien vapaasta inhimillisestä suostumuksesta ja avioliiton täyttymyksestä, on siitä lähtien peruuttamatonta todellisuutta ja se luo liiton, jonka takeena on Jumalan oma uskollisuus. Kirkolla ei ole valtaa asettua tätä Jumalan viisauden säätämystä vastaan.¹⁶⁰ 2365

AVIOLIITON SAKRAMENTIN ARMO

1641. Kristityillä aviopuolisoilla on ”omassa asemassaan ja säädysään ... oma armolahjansa Jumalan kansan joukossa”.¹⁶¹ Avoliiton sakramentin oma erityinen armo on tarkoitettu täydellistämään aviopuolisoiden rakkautta ja lujittamaan heidän purkamatonta yhteyttään. Tämän armon voimasta aviopuolisot ”auttavat toinen toistaan pyhittymään avioelämässään sekä lasten vastaanottamisessa ja kasvattamisessa”.¹⁶²

1642. *Kristus on tämän armon lähde.* ”Niin kuin Jumala muinoin kohtasi kansansa rakkautensa ja uskollisuutensa liitossa, samalla tavoin nytkin ihmisten Vapahtaja ja kirkon Ylkä tulee kristittyjä aviopuolisoita vastaan avioliiton sakramentin kautta.”¹⁶³ Hän pysyy heidän luonaan ja antaa heille voiman ottaa ristinsä ja siten seurata häntä, nousta, jos he ovat langenneet, antaa toisilleen anteeksi, kantaa toistensa kuormia,¹⁶⁴ olla toisilleen alamaisia ”Kristusta totellen” (Ef. 5:21) ja rakastaa toisiaan hellällä, hedelmällisellä, yliluonnollisella rakkaudella. Hän antaa heille heidän rakkautensa ja perhe-elämänsä ilossa jo täällä esimakua Karitsan hääjuhlasta. 1615, 796

”Kuinka kykenisin kuvaamaan sen avioliiton onnea, johon kirkko on puoliset liittänyt, jonka uhri on vahvistanut ja siunaus sinetöinyt, jota enkelit julistavat ja jonka Isä vahvistaa? ... Millainen parivaljakko: Kaksi uskova, joilla on yksi toivo, yksi kaipaus, yksi elämänmuoto ja jotka toimittavat samaa palvelusta; molemmat saman Isän lapsia, saman Herran palvelijoita! Hengessä ei ole mitään eroa, ei li-

¹⁵⁷ vrt. Mark. 10:9.

¹⁵⁸ Vatikaanin II kirkkokok., pastoraalikongregatio *Gaudium et spes*, 48.

¹⁵⁹ sama, 48.

¹⁶⁰ vrt. CIC, can. 1141.

¹⁶¹ Vatikaanin II kirkkokok., kirkkokongregatio *Lumen gentium*, 11.

¹⁶² sama, 11, 41.

¹⁶³ Vatikaanin II kirkkokok., pastoraalikongregatio *Gaudium et spes*, 48.

¹⁶⁴ vrt. Gal. 6:2.

hassakaan, vaan he ovat todella kaksi yhdessä lihassa. Missä liha on yksi, siellä henkikin on yksi”.¹⁶⁵

V Aviorakkauden hyvydet ja vaatimukset

1643. ”Aviorakkaudessa on jotakin totaalista, joka käsittää persoonan kaikki ulottuvuudet: ruumiin ja viettien kutsun, tunteen ja affektiivisuuden voiman, hengen ja tahdon pyrkimyksen; se tähtää mitä syvimpään persoonalliseen ykseyteen, joka johtaa ruumiillisen yhdeksitulemisen lisäksi tulemaan yhdeksi sydämeksi ja yhdeksi sieluksi; se vaatii *purkamattomuutta* ja *uskollisuutta* lopullisessa, molemminpuolisessa antautumisessa ja on valmis *kantamaan hedelmää*. Sanalla sanoen kyse on kaiken luonnollisen aviorakkauden normaaleista tuntomerkeistä, jotka saavat kuitenkin uuden merkityksen, joka ei ainoastaan puhdistaa ja vahvistaa, vaan myös korottaa nämä tunteerkit ilmaisemaan erityisesti kristillisiä arvoja”.¹⁶⁶ 2361

AVIOLIITON YKSEYS JA PURKAMATTOMUUS

1644. Aviopuolisoiden rakkaus vaatii jo olemuksensa puolesta, että heidän persoonallinen yhteytensä on yksi ja purkamaton ja käsittää koko heidän elämänsä: ”He eivät siis enää ole kaksi, he ovat yksi. Ja minkä Jumala on yhdistänyt, sitä älköön ihminen erottako” (Matt. 19:6).¹⁶⁷ Heidät ”on kutsuttu jatkuvasti kasvamaan ykseydessään olla päivästä toiseen uskollisia aviolupaukselleen antautua toisilleen kokonaan”.¹⁶⁸ Avioliiton sakramentissa annettu yhteys Jeesuksessa Kristuksessa vahvistaa, puhdistaa ja täydellistää tämän inhimillisen yhteyden, ja yhteinen uskonelämä ja yhdessä vastaanotettu eukaristia syventävät sitä.

1645. ”Täydellisessä keskinäisessä rakkaudessa on sekä naiselle että miehelle tunnustettava sama persoonallinen arvo, sillä se tuo selkeästi esille avioliiton ykseyden, jonka Herra on vahvistanut.”¹⁶⁹ *Moniavioisuus* on ristiriidassa tämän aviopuolisoiden samanarvoisuuden ja aviorakkauden kanssa, joka on yksi ja muut pois sulkeva.¹⁷⁰ 369

USKOLLISUUS AVIORAKKAUDESSA 2364–2365

1646. Aviorakkaus vaatii luonteensa puolesta aviopuolisoilta loukkaamattontta uskollisuutta. Se seuraa molemminpuolisesta antautumisesta, jossa

¹⁶⁵ Tertullianus, *Ad uxorem* 2, 8, 6–7: PL 1, 1415–1416; Johannes Paavali II, apostolinen kehotus *Familiaris consortio*, 13.

¹⁶⁶ Johannes Paavali II, apostolinen kehotus *Familiaris consortio*, 13.

¹⁶⁷ vrt. 1 Moos. 2:24.

¹⁶⁸ Johannes Paavali II, apostolinen kehotus *Familiaris consortio*, 19.

¹⁶⁹ Vatikaanin II kirkkokok., pastoraalikongregatio *Gaudium et spes*, 49.

¹⁷⁰ Johannes Paavali II, apostolinen kehotus *Familiaris consortio*, 19.

molemmat aviopuolisot lahjoittavat itsensä toisilleen. Rakkaus tahtoo olla lopullista. Se ei voi olla voimassa vain ”toistaiseksi”. ”Tämä läheinen yhteys, jossa kaksi ihmistä lahjoittaa itsensä toisilleen, samoin kuin myös lasten etu vaativat puolisoilta täydellistä uskollisuutta ja heidän liittonsa purkamattomuutta”.¹⁷¹

1647. Syvin peruste on Jumalan uskollisuus liitossaan, Kristuksen uskollisuus kirkolleen. Avioliiton sakramentin kautta aviopuolisot tulevat kykeneviksi elämään tämän uskollisuuden ja todistamaan siitä. Avioliiton purkamattomuus saa sakramentin kautta uuden, syvemmän tarkoituksen.

1648. Sitoutuminen toiseen ihmiseen koko elämän ajaksi voi näyttää vaikealta, jopa mahdottomalta. Sitä tärkeämpää on julistaa ilosanomaa siitä, että Jumala rakastaa meitä lopullisella, peruuttamattomalla rakkaudella ja että aviopuolisot ovat osallisia tästä rakkaudesta, joka kantaa ja tukee heitä, ja että he voivat uskollisuudellaan olla Jumalan uskollisen rakkauden todistajia. Aviopuolisot, jotka Jumalan avulla antavat todistuksensa usein hyvin vaikeissa oloissa, ansaitsevat kirkollisen yhteisön kiitollisuuden ja tuen.¹⁷²

1649. On kuitenkin olemassa tilanteita, joissa aviollinen yhteiselämä käy hyvin erilaisista syistä käytännössä mahdottomaksi. Näissä tapauksissa kirkko sallii aviopuolisoiden *eron* fyysisestä yhteiselämästä ja heidän yhdessä asumisensa päättymisen. Erillään elävien puolisoitten avioliitto pysyy kuitenkin Jumalan edessä voimassa; he eivät ole vapaat solmimaan uutta avioliittoa. Tällaisessa vaikeassa tilanteessa paras ratkaisu olisi sovinto, jos se vain on mahdollinen. Kristillinen yhteisö on kutsuttu auttamaan näitä ihmisiä elämään tässä tilanteessa kristillisesti, uskollisina avioliitollaan, joka on purkamaton.¹⁷³ 2383

1650. Monissa maissa on tällä hetkellä lukuisia katolilaisia, jotka ovat päätyneet yhteiskunnallisten lakien mukaiseen *avioeroon* ja ovat sen jälkeen solmineet uuden, ei-kirkollisen avioliiton. Kirkko tuntee olevansa sidottu Jeesuksen Kristuksen sanaan: ”Se, joka hylkää vaimonsa ja menee naimisiin toisen kanssa, on avionrikkoja ja tekee väärin vaimoaan kohtaan. Ja jos vaimo hylkää miehensä ja menee naimisiin toisen kanssa, hänkin tekee aviorikoksen” (Mark. 10:11–12). Kirkko pitää sen tähden kiinni siitä, että se ei voi tunnustaa uutta suhdetta päteväksi, jos avioliitto oli pätevästi solmittu. Jos eronneet puolisot ovat solmineet uuden siviiliavioliiton, he ovat joutuneet tilanteeseen, joka on objektiivisesti ristiriidassa Jumalan lain kanssa. Siksi he eivät voi ottaa vastaan kommuuniota niin kauan, kuin tämä tilanne jatkuu. Samasta syystä he eivät voi hoitaa tiettyjä kirkollisia tehtäviä. Parannuksen sakramentin kautta syntyvä sovinto voidaan antaa vain niille, jotka katuvat liiton ja Kristuksen uskollisuuden merkkiä vastaan tehtyä rikkomusta ja sitoutuvat elämään täydessä pidättyväisyydessä.

1651. Tällaisessa tilanteessa eläviä kristittyjä kohtaan, jotka usein säilyttävät uskon ja haluavat kasvattaa lapsensa kristillisesti, pappien ja koko yhteisön tulee osoittaa huomaavaisuutta huolenpitoa, jotta he eivät tuntisi itseään erotetuksi kirkosta, jonka elämään he kastettuina voivat osallistua ja heidän tuleekin osallistua.

¹⁷¹ Vatikaanin II kirk.kok., pastoraalikonstituutio, *Gaudium et spes*, 48.

¹⁷² vrt. Johannes Paavali II, apostolinen kehoitus *Familiaris consortio*, 20.

¹⁷³ sama, 83; CIC, kaanonit 1151–1155.

”Heitä on kehotettava kuuntelemaan Jumalan sanaa, olemaan läsnä messussa, rukoilemaan säännöllisesti, tukemaan seurakunnan karitatiivista toimintaa ja yhteisön aloitteita oikeudenmukaisuuden edistämiseksi, kasvattamaan lapsensa kristilliseen uskoon, elämään katumuksen hengessä ja toteuttamaan sitä teoissaan ja rukoilemaan joka päivä itselleen Jumalan armoa”¹⁷⁴.

HEDELMÄLLISYYDELLE AVOIN MIELI 2366–2367

1652. ”Olemuksensa mukaisesti aviosäädyn ja aviollisen rakkauden tarkoituksena on suvun jatkaminen ja jälkeläisten kasvattaminen, jotka ovat ikään kuin avioliiton huippu”¹⁷⁵. 372

”Lapset ovat todella avioliiton paras lahja ja vaikuttavat erittäin suuresti vanhempien parhaaksi. Jumala itse on sanonut: ’Ei ole ihmisen hyvä olla yksinään’ (1 Moos. 2:18). Hän, joka jo alussa loi ihmisen mieheksi ja naiseksi (Matt. 19:4), tahtoi antaa ihmiselle erityisen osuuden luomistyöhönsä; siksi hän myös siunasi miehen ja vaimon ja sanoi: ’Olkaa hedelmälliset ja lisääntykää’ (1 Moos. 1:28). Siitä lähtien tosi ja oikein ymmärretty aviollinen rakkaus samoin kuin koko siitä nouseva perhe-elämän rakenne pyrkivät – väheksymättä avioliiton muita päämääriä – tekemään aviopuolisoista Luoja ja Vapahtajan rakkauden rohkeita työtovereita, hänen, joka heidän kauttaan tahtoo laajentaa ja rikastuttaa perhettä.”¹⁷⁶

1653. Aviorakkauden hedelmällisyys laajenee käsittämään myös ne moraalisen, henkisen ja yliluonnollisen elämän hedelmät, joita vanhemmat kasvatuksellaan välittävät lapsilleen. Vanhemmat ovat lastensa ensimmäiset ja tärkeimmät kasvattajat.¹⁷⁷ Tässä mielessä avioliiton ja perheen perustehtävä on toimia elämän palveluksessa.¹⁷⁸ 2231

1654. Aviopuolisot, joille Jumala ei ole antanut lapsia, voivat siitä huolimatta elää avioelämää, joka on täynnä sekä inhimillistä että kristillistä merkitystä. Heidän avioliittonsa voi säteillä lähimmäisenrakkauden, huolenpidon ja uhrautumisen hedelmällisyyttä.

VI Kotikirkko

1655. Kristus tahtoi syntyä Joosefin ja Marian pyhään perheeseen ja varttua siinä. Kirkko ei ole mitään muuta kuin ”Jumalan perhe”. Alusta alkaen kirkon ytimen ovat usein muodostaneet ne, jotka tulivat uskoviksi ”yhdessä koko perhekuntansa kanssa”.¹⁷⁹ Kääntyessään he toivoivat, että myös ”heidän koko talonväkensä” saavuttaisi pelastuksen.¹⁸⁰ Nämä uskoviksi tulleet perheet olivat kristillisen elämän saarekkeita ei-uskovassa maailmassa. 759

¹⁷⁴ Johannes Paavali II, apostolinen kehotus *Familiaris consortio*, 84.

¹⁷⁵ Vatikaanin II kirk.kok., pastoraalikonstituutio *Gaudium et spes*, 48.

¹⁷⁶ sama, 50.

¹⁷⁷ Vatikaanin II kirk.kok., julistus kristillisestä kasvatuksesta, *Gravissimum educationis*, 3.

¹⁷⁸ Johannes Paavali II, apostolinen kehotus *Familiaris consortio*, 28

¹⁷⁹ vrt. Apt. 18:8.

¹⁸⁰ vrt. Apt. 16:31 ja 11:14.

1656. Meidän päivinämme maailmassa, joka usein on vieraantunut uskosta ja jopa sille vihamielinen, uskovat perheet ovat erittäin tärkeitä elävän ja ympäristöön säteilevän uskon keskuksia. Siitä syystä Vatikaanin II kirkolliskokous nimittää perhettä vanhalla ilmaisulla ”*ecclesia domestica*” (kotikirkko).¹⁸¹ Kodin piirissä vanhempien tulee ”sanoin ja esimerkein olla lapsilleen ensimmäisiä uskon sanansaattajia. Heidän tulee edistää kunkin lapsen omaa kutsumusta ja varsinkin pitää erityistä huolta hengellisestä kutsumuksesta.”¹⁸² 2204

1657. Perheessä harjoitetaan mitä kauneimmalla tavalla isän, äidin ja lasten, kaikkien perheenjäsenten *kasteessa saamaa pappetta*, ”joka toteutuu sakramenttien vastaanottamisen, rukoilemisen ja kiittämisen, pyhällä elämällä todistamisen, kieltäytymisen ja toimivan rakkauden kautta”.¹⁸³ Näin perhe on kristillisen elämän ensimmäinen koulu ja ”eräänlainen rikkaamman ihmisyyden koulu”.¹⁸⁴ Siellä opitaan kestävyyttä työssä ja työn iloa, sisarusten välistä rakkautta, avarasydämistä ja vieläpä toistuvaa anteeksiantamista, ja ennen kaikkea siellä opitaan palvelemaan Jumalaa rukouksessa ja itsensä antamisessa. 1268, 2214–2231

1658. On syytä muistaa myös sitä suurta määrää *naimattomia ihmisiä*, jotka erityisten olosuhteiden vuoksi, joissa heidän usein tahtomattaan täytyy elää, ovat hyvin lähellä Jeesuksen sydäntä ja siksi ansaitsevat saada osakseen kirkon ja varsinkin sen paimenten erityistä ystävyyttä ja aktiivista huolenpitoa. Usein monet heistä jäävät köyhyyden vuoksi *vaille perheen ihmisyyhteisöä*. Jotkut elävät elämänsä autuaaksijulistusten hengessä palvelen esikuvallisesti Jumalaa ja lähimmäistä. Heille kaikille tulisi avata perheiden, ”kotikirkkojen”, ja kirkon suuren perheen ovet. ”Ei kukaan ole tässä maailmassa ilman perhettä, sillä kirkko on koti ja perhe kaikille, erityisesti niille, jotka ovat ’työn ja kuormien uuvuttamat’ (Matt. 11:28)”.¹⁸⁵ 2231, 2233

LYHYESTI

1659. Pyhä Paavali sanoo: ”Miehet, rakastakaa vaimoanne niin kuin Kristuskin rakasti kirkkoa ... Tämä on suuri salaisuus; minä tarkoitan Kristusta ja kirkkoa (Ef. 5:25,32).

1660. Avioliiton, jolla mies ja nainen muodostavat keskenään elämän ja rakkauden yhteisön, on Luoja perustanut ja varustanut sen omilla erityisillä laeillaan. Se tähtää olemuksensa mukaisesti aviopuolisoiden

¹⁸¹ Vatikaanin II kirk.kok., kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 11; vrt. Johannes Paavali II, apostolinen kehoitus *Familiaris consortio*, 21.

¹⁸² Vatikaanin II kirk.kok., kirkkokonstituutio *Lumen gentium*, 11.

¹⁸³ sama, 10.

¹⁸⁴ Vatikaanin II kirk.kok., pastoraalikonstituutio *Gaudium et spes*, 48; CIC kaanon 1055, § 1.

¹⁸⁵ Johannes Paavali II, apostolinen kehoitus *Familiaris consortio*, 85.

- hyvään samoin kuin lasten synnyttämiseen ja kasvattamiseen. Kristus, Herra, korotti kastettujen ihmisten solmiman avioliiton sakramentin arvoon.¹⁸⁶
1661. Avioliiton sakramentti on merkki Kristuksen ja kirkon välisestä liitosta. Se antaa aviopuolisoille armon rakastaa toisiaan sillä rakkauksella, jolla Kristus rakastaa kirkkoa. Sakramentin armo täydellistää siten aviopuolisoiden inhimillisen rakkauden, vahvistaa heidän purkamaton ykseyttään ja pyhittää heidät tiellä ikuiseen elämään.¹⁸⁷
1662. Avioliitto perustuu sopimuspuolten suostumukseen eli tahtoon antaa itsensä peruuttamattomasti toisilleen tarkoituksella elää uskollisessa ja hedelmällisessä rakkauden liitossa.
1663. Koska avioliitto asettaa puoliset julkiseen säätyyn kirkossa, on asianmukaista, että vihkiminen tapahtuu julkisesti, liturgisen vieton puitteissa, papin (tai kirkon valtuuttaman todistajan), vihkimisen todistajien ja uskovien yhteisön edessä.
1664. Avioliitolle ovat olennaista ykseys, purkamattomuus ja valmius hedelmällisyyteen. Moniavioisuus ei ole sopuinnussa avioliiton ykseyden kanssa. Avioero hajottaa sen, minkä Jumala on yhdistänyt. Kieltäytyminen hedelmällisyydestä riistää avioelämästä sen ”suuremmoisimman lahjan”, lapsen.¹⁸⁸
1665. Eronneet, jotka solmivat uuden avioliiton laillisen aviopuolisensa eläessä, loukkaavat Jumalan suunnitelmaa ja lakia sellaisena, kuin Kristus on sen opettanut. He eivät ole erossa kirkosta, mutta he eivät voi ottaa vastaan pyhää kommuuniota. Siitä huolimatta he voivat elää elämänsä kristillisesti ennen muuta kasvattamalla lapsensa uskossa.
1666. Kristitty perhe on paikka, jossa lapset ensimmäiseksi kuulevat julistusta uskosta; siksi kotia oikeutetusti kutsutaan ”kotikirkoksi”, armon ja rukouksen yhteisöksi, inhimillisten hyveiden ja kristillisen rakkauden kouluksi.

¹⁸⁶ vrt. Vatikaanin II kirkkokok., pastoraalikongregatio *Gaudium et spes*, 48; CIC, kaanon 1055, § 1.

¹⁸⁷ vrt. Trenton kirkkokok., *Doctrina de sacramento Matrimonii*: DS 1799.

¹⁸⁸ vrt. Vatikaanin II kirkkokok., pastoraalikongregatio *Gaudium et spes*, 50.

NELJÄS LUKU

MUUT LITURGISET VIETOT

Kahdeksas artikkeli

SAKRAMENTAALIT

1667. ”Äitimme pyhä kirkko on asettanut sakramentaalit, jotka ovat merkkejä, jotka ikään kuin pyhiä sakramenteja jäljitellen ilmaisevat hengellisiä vaikutuksia, jotka saavutetaan kirkon rukouksien kautta. Sakramentaalien kautta ihmiset voivat oppia ottamaan vastaan sakramenttien keskeisimmän vaikutuksen ja niiden kautta myös mitä erilaisimmat elämän tilanteet tulevat pyhitetyiksi”.¹

SAKRAMENTAALIEN LUONTEENOMAISET PIIRTEET

1668. Kirkko on asettanut sakramentaaleja pyhittämään tiettyjä kirkon palveluvirkoja, tiettyjä elämän säätyjä, mitä erilaisimpia kristillisen elämän tilanteita sekä ihmisille hyödyllisten esineiden käyttöä. Piispojen pastoraalisten päätösten mukaan niitä saadaan myös soveltaa jollakin alueella tai jonakin aikana kristityn kansan erityistarpeisiin ja omaan kulttuuriin ja historiaan. Sakramentaaleihin kuuluu aina rukous, jota usein seuraa tietty merkki, esimerkiksi käten päällepaneminen, ristinmerkki tai vihmominen kasteesta muistuttavalla vihkivedellä. 699, 2157

1669. Sakramentaalit kuuluvat kaikkien kastettujen pappeuden piiriin: jokainen kastettu on kutsuttu olemaan ”siunaus”² ja siunaamaan.³ Siksi maallikot voivat johtaa tietyt siunaamistoimitukset.⁴ Mitä enemmän jokin siunaus koskee kirkollista ja sakramentaalista elämää, sitä enemmän sen viettämisen johtaminen on varattu vihkimyksen saaneelle viralle (piispoille, papeille ja diakoneille).⁵ 784, 2626

1670. Sakramentaalit eivät anna Pyhän Hengen armoa samalla tavalla kuin sakramentit, vaan ne valmistavat kirkon rukouksen kautta ottamaan armon

¹ Vatikaanin II kirkkokok., liturgiakonstituutio *Sacrosanctum Concilium*, 60; vrt. CIC, kaanon 1166; CCEO, kaanon 867.

² vrt. 1 Moos. 12:2.

³ vrt. Luuk. 6:28; Room. 12:14; 1 Piet. 3:9.

⁴ vrt. Vatikaanin II kirkkokok., liturgiakonstituutio *Sacrosanctum Concilium*, 79; CIC, kaanon 1168.

⁵ vrt. *De Benedictionibus*, Praenotanda generalia, 16; 18.

vastaan ja toimimaan yhteistyössä sen kanssa. ”Hyvin valmistautuneille uskoville melkein kaikki heidän elämänsä tapahtumat tulevat pyhitetyiksi Jumalan armosta, joka virtaa Kristuksen kärsimisen, kuoleman ja ylösnousemisen pääsiäissalaisuudesta, sillä juuri Kristuksesta kaikki sakramentit ja sakramentaalit saavat voimansa. Ja tuskin on mitään aineellisten asioiden oikeata käyttöä, jota ei voitaisi täten suunnata kohti ihmisten pyhitystä ja Jumalan ylistystä”⁶. 1128, 2001

SAKRAMENTAALIEN MONINAISET MUODOT

1671. Sakramentaaleihin kuuluvat ensi sijassa *siunaukset* (joilla siunataan ihmiset, ateriat, esineet ja paikat). Jokainen siunaus on Jumalan ylistämistä ja hänen lahjojensa pyytämistä. Jumala on Kristuksessa siunnannut kristityt ”kaikella Hengen siunauksella” (Ef. 1:3). Siksi kirkko siunausta jakaessaan huutaa avuksi Jeesuksen nimeä ja tavallisesti tekee samalla Kristuksen ristin pyhän merkin. 1078

1672. Eräillä siunauksilla on ajallisesti pysyvä vaikutus: näiden siunausten kautta joko *vihitään* ihmisiä Jumalan palvelemiseen tai varataan esineitä ja paikkoja yksinomaan liturgiseen käyttöön. Ihmisille tarkoitettuihin siunauksiin – joita ei saa sekoittaa sakramentaaliseen vihkimykseen – kuuluvat apotin ja abbedissan siunaaminen, neitsyiden ja leskien vihkiminen, sääntökuntalupausten antamisen riitti ja siunaukset muutamiin kirkon palvelutehtäviin (lehtorin, akoluutin, katekeetan jne.). Esimerkkeinä esineitä koskevista siunauksista voidaan mainita kirkon tai alttarin vihkiminen tai siunaaminen, pyhien öljyjen, sakraaliesineiden ja liturgisten vaatteiden sekä kirkonkellojen siunaaminen. 923, 925, 903

1673. Kun kirkko pyytää julkisesti ja valtuuteensa vedoten Jeesuksen Kristuksen nimessä, että joku henkilö tai jokin kohde varjeltuisi Pahan vaikutukselta tai pääsisi irti sen vallasta, puhutaan *eksorkismista*. Jeesus itse on tehnyt näin;⁷ häneltä on peräisin kirkon valta ja tehtävä toimittaa eksorkismeja.⁸ Yksinkertaisessa muodossa eksorkismi toimitetaan kasteen vieton yhteydessä. Juhlallisen, niin sanotun suuren eksorkismin voi toimittaa vain pappi ja vain piispan luvalla.

Tällöin on meneteltävä viisaasti ja pitäydyttävä tiukasti kirkon laatimiin sääntöihin.⁹ Eksorkismin tavoite on karkottaa demoneja tai vapauttaa demonien vaikutuksesta sillä hengellisellä auktoriteetilla, jonka Jeesus on uskonut kirkolleen. Sairaudet, ennen kaikkea psyykkiset sairaudet ovat kokonaan toinen asia; niiden hoitaminen kuuluu lääkärille. Siksi on tärkeää, että ennen eksorkismin viettoa otetaan selvyyttä siitä, onko kyseessä todella Pa-holaisen läsnäolo vai sairaus. 395, 550, 1237

KANSANHURSKAUS

1674. Katekeesin ei tule kiinnittää huomiota ainoastaan sakramentaaliseen liturgiaan ja sakramentaaleihin, vaan myös uskovien hartausmuotoihin ja kansanhurskauteen. Kristittyjen uskonnollinen taju on vanhastaan ilmennyt moninaisin hurskauden muodoin, jotka ympäröivät kirkon sakramentaalista elämää. Tällaisia muotoja ovat pyhänjäännösten kunnioittaminen, käymi-

⁶ Vatikaanin II kirkkokokous, liturgiakonstituutio *Sacrosanctum Concilium*, 61.

⁷ vrt. Mark. 1:25–26.

⁸ vrt. Mark. 3:15; 6:7,13; 16:17.

⁹ vrt. CIC, kaanon 1172.

nen pyhillä paikoilla, pyhiinvaellukset ja kulkueet, ristintie, uskonnolliset tanssit, ruusukko ja medaljongit jne.¹⁰ 2688, 2669, 2678

1675. Nämä ilmenemismuodot jatkavat kirkon liturgista elämää, mutta eivät korvaa sitä. ”Näissä hartaudenharjoituksissa on otettava huomioon liturgiset ajat, niiden on oltava sopu-
soinnussa pyhän liturgian kanssa ja niiden on jollakin tavalla oltava siitä lähtöisin ja johdatettava kansaa siihen. Sillä luonteeltaan liturgia ylittää arvossa suuresti kaikki muut hartaudenharjoitukset.”¹¹

1676. Pastoraalinen arvostelukyky on tarpeen kansanhurskauden tukemiseksi ja edistämiseksi ja, milloin tilanne vaatii, sen pohjana olevan uskonnollisen tajun puhdistamiseksi ja oikaisemiseksi, jotta se yhä lisäisi Kristuksen salaisuuden tuntemista. Hurskausmuotojen harjoittaminen on alistettu piispojen valvontaan ja kirkon yleisten normien alaisuuteen.¹²
426

”Kansan uskonnollisuus on olennaiselta osaltaan kokoelma arvoja, jotka yhdessä kristillisen viisauden kanssa antavat vastauksen suuriin olemassaoloa koskeviin kysymyksiin. Katolinen kansanviisaus tarkoittaa kykyä nähdä olemassaolo kokonaisuutena. Näin se näkee luovalla tavalla rinnakkaisina jumalallisen ja inhimillisen, Kristuksen ja Marian, hengen ja ruumiin, yhteisön ja instituution, yksilön ja yhteisön, uskon ja isänmaan, älyn ja tunteen. Tämä viisaus on kristillistä humanismia, joka tunnustaa radikaalisti jokaisen yksilön arvokkuuden Jumalan lapsena, luo perustavanlaatuisen veljeyden ihmisten välille, opettaa kohtaamaan luonnon ja ymmärtämään työn merkityksen ja antaa syyn elämänilolle ja hyvälle mielelle myös hyvin kovan elämän keskellä. Tämä viisaus antaa kansalle sen erottelukyvyn, evankelisen vaiston, joka saa heidät välittömästi näkemään, milloin kirkossa palvellaan ensisijaisesti evankeliumia ja milloin muut intressit tyhjentävät ja tukahduttavat sen.”¹³

LYHYESTI

1677. Sakramentaaleiksi kutsutaan kirkon asettamia pyhiä merkkejä, jotka on tarkoitettu valmistamaan ihmisiä ottamaan vastaan sakramenttien vaikutuksen ja pyhittämään elämän eri tilanteita.

1678. Siunauksilla on sakramentaalien joukossa tärkeä asema. Ne ovat yhtä aikaa Jumalan ylistämistä hänen teoistaan ja lahjoistaan ja kirkon rukousta ihmisten puolesta, jotta he osaisivat käyttää Jumalan lahjoja evankeliumin hengessä.

1679. Liturgian lisäksi kristillinen elämä saa ravintoa kansanhurskauden eri kulttuureihin juurtuneista monista muodoista. Valvoessaan niitä

¹⁰ vrt. Nikaian II kirk.kok., *Definitio de sacris imaginibus*: DS 601; 603; Trenton kirk.kok., *Decretum de invocatione, veneratione et reliquiis sanctorum et sacri imaginibus*: DS 1822.

¹¹ Vatikaanin II kirk.kok., liturgiakonstituutio *Sacrosanctum Concilium*, 13.

¹² vrt. Johannes Paavali II, apostolinen kehoitus *Catechesi tradendae*, 54.

¹³ *La Evangelizacion en el presente y en el futuro de América Latina*, 448 (Bogota 1979); III Conferencia General del Episcopado Latinoamericano, Puebla; vrt. Paavali VI, *Evangelii nuntiandi*, 48

kirkko pyrkii valaisemaan niitä uskon valolla; kirkko asettaa etusijalle ne kansanhurskauden muodot, joissa tulee näkyviin evankelinen vaisto ja inhimillinen viisaus ja jotka rikastuttavat kristillistä elämää.

Yhdeksäs artikkeli

KRISTILLISET HAUTAJAISET

1680. Kaikkien sakramenttien, varsinkin kristillisen initiaation sakramenttien päämäärä on viimeinen pääsiäinen, joka avaa Jumalan lapselle pääsyn kuoleman kautta taivasten valtakunnan elämään. Näin käy toteen se, minkä hän on uskossa ja toivossa tunnustanut: ”Odotan kuolleiden ylösnousemusta ja tulevaisen maailman elämää.”¹⁴ 1525

I Kristityn viimeinen pääsiäinen

1681. Kuoleman kristillinen merkitys käy ilmi Kristuksen kuoleman ja ylösnousemuksen *pääsiäissalaisuudessa*, johon perustuu ainoa toivomme. Kristitty, joka kuolee Kristuksessa Jeesuksessa, ”muuttaa pois ruumiista, koitiin Herran luo”.¹⁵ 1010–1014

1682. Kristitylle kuolinpäivä aloittaa hänen *sakramentaalisen elämänsä päättyessä* sen uudestisyntymisen täyttymisen, joka on alkanut kasteessa, sen lopullisen ”Jumalan Pojan kaltaiseksi tulemisen”, joka on annettu Pyhän Hengen voitellun kautta, ja sen osallistumisen Jumalan valtakunnan juhla-ateriaan, jota jo ennakoita on vietetty eukaristiassa, – vaikka hänen onkin vielä välttämätöntä kulkea viimeisten puhdistumisten kautta, ennen kuin hän voi pukeutua hääpukuun.

1683. Kirkko, joka äitinä on kantanut kristittyä sakramentaalisesti helmasaan hänen maanpäällisen pyhiinvaelluksensa ajan, kantaa häntä vielä hänen tiensä päättyessä luovuttaakseen hänet ”Isän käsiin”. Kirkko ojentaa Kristuksessa Isälle hänen armonsa lapsen ja laskee toivoen hautaan kunnialla kerran heräävän ylösnousemusruumiin siemenen.¹⁶ Tätä edeskantamista vietetään täydellisimmin eukaristisessa uhrissa; sitä edeltävät ja sitä seuraavat siunaukset ovat luonteeltaan sakramentaaleja. 1020, 627

II Hautaamisen toimittaminen

1684. Kristilliset hautajaiset ovat kirkon liturginen toimitus. Kirkon palveluviran tavoitteena on siinä ilmaista ja toteuttaa voimakasta yhteisyyttä *vainajan* kanssa ja tehdä hautajaisiin

¹⁴ *Nikaian-Konstantinopolin uskontunnustus*: DS 150.

¹⁵ vrt. 2 Kor. 5:8.

¹⁶ vrt. 1 Kor. 15:42–44.

kokoontunut *yhteisö* osalliseksi tästä yhteisyydestä ja julistaa sille sanomaa ikuisesta elämästä.

1685. Erilaiset hautausriitit ilmaisevat kristillisen kuoleman *pääsiäisluonnetta* kunkin alueen olojen ja perinteiden mukaisesti, myös liturgiseen väriin nähden.¹⁷

1686. Roomalaisen liturgian *Hautajaismenot* (Ordo exequiarum) antaa ehdotuksena kolme toimitusta, jotka vastaavat hautaamismenojen toimittamisen kolmea paikkaa (koti, kirkko, hautausmaa) sekä sitä painoa, joka niillä on perheen, paikallisten tapojen ja kansanhurskauden kannalta. Vieton perusrakenne on kaikille liturgisille traditioille yhteinen ja käsittää neljä pääkohtaa:

1687. *Yhteisön vastaanottaminen*. Uskon sanoilla tervehtiminen aloittaa toimituksen. Vainajan omaiset vastaanotetaan ”lohdutuksen” sanoilla (Uuden testamentin merkityksessä: Pyhän Hengen antamalla toivolla¹⁸). Myös paikalle kokoontunut rukoileva yhteisö odottaa ”iankaikkisen elämän sanoja”. Yhteisön jäsenen kuolema (tai kuoleman vuosipäivä tai myös seitsemäs tai kolmaskymmenes päivä kuolemasta) on tapahtuma, jonka tulee suunnata katseet ylittämään ”tämän maailman” perspektiivit ja johtaa uskovat katsomaan niitä perspektiivejä, jotka usko ylösnousseeseen Kristukseen avaa.

1688. *Sanan jumalanpalvelus* hautajaisten yhteydessä vaatii erityisen huolellista valmistelua, koska läsnäolevien joukossa voi olla sellaisia uskovia, jotka harvoin ovat mukana liturgiassa, ja sellaisia vainajan ystäviä, jotka eivät ole kristittyjä. Varsinkin homilian tulee ”välttää hautauspuheen vainajaa ylistelevää tyyliä”¹⁹ ja valaista kristillisen kuoleman mysteeria ylösnousseen Kristuksen valolla.

1689. *Eukaristinen uhri*. Kun hautausjumalanpalvelus vietetään kirkossa, eukaristia on kristillisen kuoleman pääsiäistodellisuuden keskus.²⁰ Siinä kirkko ilmaisee ja toteuttaa yhteyttään vainajan kanssa: se kantaa Isälle Pyhässä Hengessä Kristuksen kuoleman ja ylösnousumuksen uhrin ja pyytää häntä puhdistamaan lapsensa synneistä ja niiden seurauksista ja ottamaan hänet Jumalan valtakunnan juhla-aterian pääsiäisilon täyteyteen.²¹ Näin vietetty eukaristia opettaa uskovien yhteisöä ja erityisesti vainajan omaisia, elämään yhteydessä hänen kanssaan, joka ”on nukkunut Herrassa”, ottamalla vastaan sen Kristuksen ruumiin, jonka elävä jäsen vainaja on, ja rukoilemalla hänen puolestaan ja hänen kanssaan. 1371, 958

1690. Vainajan *hyvästeleminen* merkitsee sitä, että kirkko ”uskoo hänet Jumalan haltuun”. Se on ”kristillisen seurakunnan viimeinen jäähyväistervehdys erälle sen jäsenelle, ennen kuin hänen ruumiinsa kannetaan pois kirkosta tai haudataan”.²² Bysanttilainen traditio ilmaisee tämän vainajalle annetulla jäähyväissuudelmalla: 2300

Tässä viimeisessä hyvästelyssä ”lauletaan, koska hän on erinnyt tästä elämästä ja mennyt pois, mutta myös siksi, että on olemassa yhteys ja jälleentapaaminen. Emme suinkaan joudu kuolemassa toisistamme eroon, sillä me kuljemme kaikki samaa tietä ja tapaamme toisemme taas samassa paikassa. Emme tule milloinkaan olemaan erossa toisistamme, sillä me elämme Kristukselle ja olemme nyt Kristukseen liitettyjä; mehän olemme menossa hänen luokseen ... Me kaikki tulemme olemaan yhdessä toistemme kanssa Kristuksessa.”²³

¹⁷ vrt. Vatikaanin II kirkkokok., liturgiakonstituutio *Sacrosanctum Concilium*, 81.

¹⁸ vrt. 1 Tess. 4:18.

¹⁹ vrt. Ordo exequiarum, *De primo typo exequiarum*, 41.

²⁰ vrt. sama, Praenotanda 1.

²¹ vrt. sama, *De primo typo exequiarum*, 56.

²² vrt. sama, Praenotanda, 10.

²³ pyhä Simeon Thessalonikalainen, *De ordine sepulturae*, 367: PG 155, 685.